

EUROPEAN
COMMISSION

Community Research

CIP
(Contract Number :FP6-036455)

D1- 10 Prospective Case Study - Slovenia

SLOVENIAN

Author(s): Nadia Zeleznik (ARAO), Milena Marega (REC)

Start date of project : **01/01/07**

Duration : **36** Months

Project co-funded by the European Commission under the Euratom Research and Training Programme on Nuclear Energy within the Sixth Framework Programme (2002-2006)

Dissemination Level

PU	Public	
RE	restricted to a group specified by the partners of the CIP project	
CO	confidential, only for partners of the CIP project	CO

CIP

CIP

Cowam In Practice

6th Framework Programme - Contract FI6W-036455

Študija primera:

Nacionalno poročilo o skupni raziskavi

Slovenija

December 2009

Pripravili:

Nadja Železnik, ARAO

Milena Marega, REC

VSEBINA

Ozadje	3
Postopki in metodologija	7
Skupna raziskava: glavni rezultati	11
Drugi sestanek nacionalne skupine deležnikov.....	11
Tretji sestanek nacionalne skupine deležnikov.....	13
Četrty sestanek nacionalne skupine deležnikov.....	17
Peti sestanek nacionalne skupine deležnikov	20
Zaključek.....	25

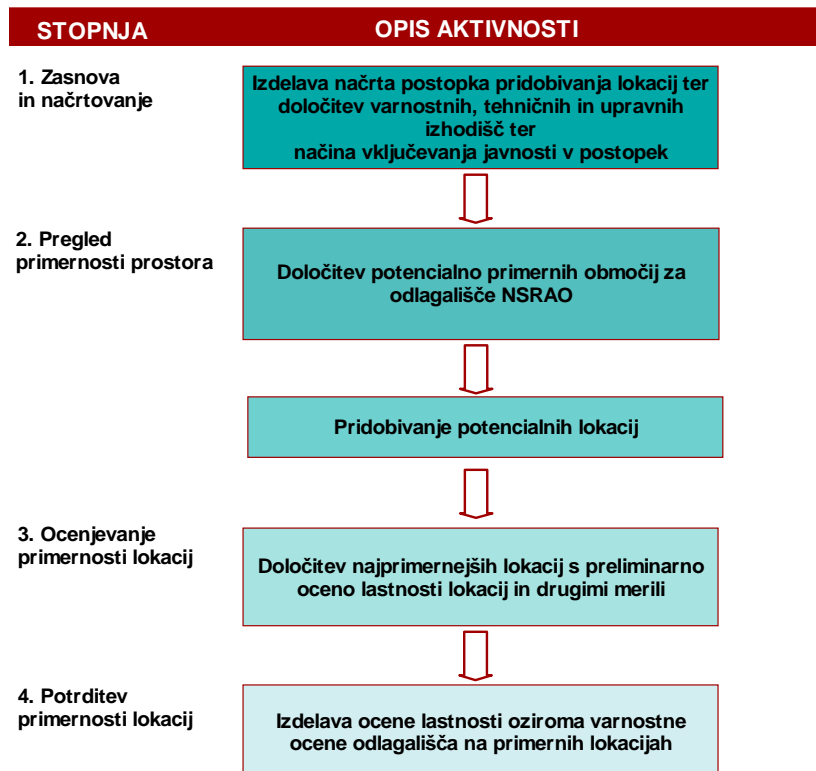
SEZNAM KRATIC

- ARAO – Agencija za radioaktivne odpadke
- CIP- Cowam in Practice
- PVO – Presoja vplivov na okolje
- VRAO – Visoko radioaktivni odpadki
- NSRAO – Nizko- in srednjeradioaktivni odpadki
- LP – Lokalno partnerstvo
- NE Krško – Nuklearna elektrarna Krško
- NVO – Nevladne organizacije
- NSD – Nacionalna skupina deležnikov

OZADJE

Uporaba jedrske energije ima v Sloveniji močno tradicijo. Leta 1949 je bil ustanovljen inštitut Jožef Štefan z namenom razvoja fizikalnih raziskav, s poudarkom na jedrski fiziki. Nekaj let kasneje (1966) je v bližini Ljubljane z namenom podpore raziskav v jedrski fiziki začel obratovati jedrski raziskovalni reactor TRIGA. Prvi poskus določitve lokacije za NSRAO v Sloveniji je bil povezan z izgradnjo NE Krško v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Uporabljen je bil le tehnični pristop oz. tehnokratski kar je bila pogosta praksa tudi v ostalih državah v tem času. V času izgradnje NE Krško se je v Jugoslaviji predvidevala izgradnja večih nuklearnih elektrarn in da bo konec osemdesetih zgrajeno eno centralno odlagališče za vse odpadke. Namero o izgradnji večih elektrarn so kasneje zaradi resnih političnih in ekonomskih težav opustili, vendar je kljub temu ostala odgovornost do izgradnje primerne odlagališča NSRAO. Prvi poskus umeščanja odlagališča v Sloveniji je propadel leta 1993 zaradi močnega nasprotovanja lokalnih skupnosti in ker ni bilo dovolj politične podpore za tak projekt.

Agencija za radioaktivne odpadke (ARAO) je leta 1995, kot pooblaščen organizacija, pričela z drugim poskusom iskanja primerne lokacije z uporabo mešanega pristopa in tako združila tehnične vidike umeščanja in zastopanost lokalnih skupnosti. Postopek deljen v 4 stopnje je sledil priporočilom Mednarodne Agencije za Atomske Energije kot je prikazano na sliki 1. Trenutno sta prostovoljno v postopku izbora lokacije dve lokalni skupnosti vsaka z eno potencialno lokacijo. Iz postopka se lahko umakneta kadarkoli. Lokalnim skupnostim je ponujeno tudi visoko nadomestilo za omejeno rabo prostora na območju jedrskih objektov.

Slika 1: Shema kombiniranega postopka pridobivanja lokacije odlagališča NSRAO (ARAO, 1998)

V letu 2009 se postopek izbora lokacije bliža svoji končni fazi s potrditvijo ene od potencialnih lokacij v obeh lokalnih skupnostih. Skupnosti sodelujeta v postopku priprave Državnega prostorskega načrta (DPN) za odlagališče NSRAO in imata organizirano lokalno partnerstvo. Delovanje lokalnega partnerstva je formalno v smislu sodelovanja v pripravi DPN za odlagališče NSRAO, procesih PVO in ostalih formalnih administrativnih postopkih in neformalno v razpravah o terenskih raziskavah, projektnih rešitvah, varnosti, različnih oblikah delitve nadomestila za omejeno rabo prostora in vprašanj, ki so povezana s socialo in zdravjem.

Lokalno partnerstvo je odgovorno za organizacijo in izvedbo širše razprave med prebivalci lokalnih skupnosti in formiranje delovnih skupin, informiranje javnosti in pridobitev neodvisnih strokovnih mnenj.

Čeprav proces sprejemanja končnih odločitev ostaja na ravni občinskih svetov in drugih lokalnih delovnih teles ima lokalno partnerstvo pomembno posvetovalno vlogo.

V Sloveniji ločimo tri kategorije radioaktivnih odpadkov: NRAO, SRAO in VRAO. Trenutno teče le postopek za izbor lokacije odlagališča NSRAO za kratkožive odpadke.

Odpadki izvirajo večinoma iz NE Krško (100 m³ letne produkcije med obratovanjem s trendom zmanjševanja letne proizvodnje na manj kot 50 m³ → trenutno je v NE Krško uskladiščenih skupaj okrog 2800 m³ NSRAO odpadkov). Odpadki nastajajo še med vzdrževanjem elektrarne in pri menjavi različnih komponent sistema. Največ odpadkov bo nastalo med razgradnjo NE Krško. Če ne bo podaljšanja obratovanja NEK leta 2023, se predvideva da bo nastalo več kot 13.000 m³ odpadkov.

NSRAO odpadki nastajajo še v medicini, industriji in raziskovalnih ustanovah (skupno okrog 80 m³ z letno proizvodnjo 2 m³ v bližnji prihodnosti), ki so uskladiščeni v Centralnem skladišču radioaktivnih odpadkov v Brinju v bližini Ljubljane, nekaj pa tudi pri malih povzročiteljih.

Odpadki izvirajo le iz civilne uporabe saj v Sloveniji ne uporabljamo jedrskih snovi v vojaške namene.

Celoten volume NSRAO odpadkov za odlaganje je podan v tabeli 1. Skupna vsota daje dve vrednosti, samo slovenski del odpadkov ali slovenski in hrvaški skupaj.

Volumen NSRAO za odlaganje	
NSRAO odpadki	Volume NSRAO (m³)
A. NSRAO iz NE Krško	
Obratovalni NSRAO iz NEK	3.600
NSRAO iz razgradnje NEK	13.000
Drugi NSRAO iz NEK	1.000
Vsota A	17.600
B. Drugi NSRAO	
NSRAO iz skladišča Brinje	250
NSRAO iz razgradnje raziskovalnega reaktorja Triga	150
NSRAO iz razgradnje odlagališča	200
Vsota B	600
Vsota 50% A + B	9.400
Vsota A + B	18.200

Tabela 1: Tip radioaktivnih odpadkov in predviden volumen za odlaganje

Trenutno so slovenske obveze do načrtovanja ravnanja z odpadki deljene med večje število deležnikov na različnih nivojih od vlade do različnih ministrstev, agencij in odborov v njihovi sestavi, lokalnih skupnosti, povzročiteljev odpadkov

Obveze ravnanja in načrtovanja z radioaktivnimi odpadki so zaupane ARAO. Njena naloga je zagotavljanje učinkovitega, varnega in odgovornega ravnanja z vsemi vrstami odpadkov iz Slovenije, od povzročiteljev do končnega odlaganja.

Glede na proces izbora lokacije in potrditev končnih odločitev obstaja več deležnikov in njihova vloga zavisi od stopnje udejstvovanja: splošna, osnovna in lokalna. Nedvomno je preko različnih upravnih in delovnih teles vpletena država pa tudi lokalne skupnosti in nevladne organizacije. Bolj natančno imamo na osnovnem nivoju naslednje deležnike v postopku:

- Agencija za radioaktivne odpadke (ARAO) in druga uradna telesa Ministrstva za okolje in prostor, skupaj s tehničnimi strokovnjaki;
- Jedrski sektor, predvsem NE Krško in GEN energija kot slovenski lastnik NE Krško;
- Lokalne skupnosti, ki sodelujejo v postopku izbora lokacije;
- Nevladne organizacije na lokalni in državni ravni;
- Strokovna združenja;
- Politične stranke;
- Mediji.

Končne odločitve o ravnanju z odpadki so tako v rokah države, vendar se močno upošteva še lastnosti lokacije odlagališča NSRAO in mnenje vpletenih lokalnih skupnosti.

Čeprav je jedrski sektor v lasti države, je ekonomsko zelo močan. Tako vpliva na postopek izbora lokacije skozi povezavo z državno in lokalno politiko. Vloga lokalnih skupnosti, ki sodelujejo v postopku izbora lokacije je včasih protislovna saj po eni strani nasprotujejo umestitvi odlagališča v njihovo okolje hkrati pa želijo prejemati visoko denarno nadomestilo za omejeno rabo prostora na območju jedrskega objekta, ki jim ga ponuja država.

V Sloveniji je večje število nevladnih organizacij, ki svoje delovanje usmerjajo k okoljskim problemom. Njihova aktivnost ni skupno koordinirana in njihova moč je odvisna predvsem od stopnje usklajenega delovanja in poenotenja stališč s stališči vpletenih lokalnih skupnosti. Večino teh organizacij finančno podpira država ali lokalne skupnosti. Glede vprašanj uporabe jedrske energije so v večini proti. Možno je, da se bodo v postopku izbora lokacije pojavile še kakšne nove skupine. Problem je namreč tak, da se vsaj nekatere med njimi, da bi si pridobile politično prepoznavnost, koristijo z metodami nasprotovanja izboru lokacije, kontroverznimi pogledi na izbor in manipulacijo ljudi.

Glede na odnos do ravnanja z odpadki, različni mediji igrajo različne vloge, ki so odvisne od trenutne situacije in narave dogodkov. Ne vodijo konsistentne politike do vprašanj ravnanja z odpadki, temveč raje poudarjajo probleme (kar v osnovi niti ni slabo), hkrati pa ne podpirajo iskanja rešitev teh problemov.

Nekaj razlogov zakaj je temu tako je moč najti v nekonsistentni vladni politiki do vprašanj in rešitev ravnanja z radioaktivnimi odpadki. Vloga političnih strank ni dovolj pregledna, velikokrat mnoge politične stranke na lokalnem nivoju zastopajo večinsko javno mnenje o izboru lokacije, ki pa odstopa od mnenja in stališč iste politične stranke na državnem nivoju.

V NSD je v Sloveniji prisotnih več različnih organizacij. Naslednje institucije in organizacije so vabljene, a niso vedno tudi prisotne na srečanjih:

- Ministrstvo za okolje in prostor, uprava RS za jedrsko varnost
- Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za okoljsko planiranje
- Ministrstvo za okolje in prostor, direktorat za okolje
- Ministrstvo za gospodarstvo, direktorat za energijo
- Gen energija
- Nuklearna elektrarna Krško
- Sklad za financiranje razgradnje NEK in za odlaganje radioaktivnih odpadkov iz NEK
- Občina Brežice, LP Brežice
- Občina Dol pri Ljubljani, LP Dol
- Občina Krko, LP Krško
- REC
- Urad varuha človekovih pravic
- PIC-Pravno Informacijski Center za NSD
- ZEG-Zveza Ekoloških Gibanj, Slovenija
- Društvo jedrskih strokovnjakov Slovenije (DJS)
- Univerza v Ljubljani
- ARAO

POSTOPKI IN METODOLOGIJA

Pripravljalni sestanki so potekali že v januarju 2007 med predstavniki iz Občine Krško, Gen energije, REC in ARAO. Na prvem sestanku je pokazal interes vseh zastopanih, da obstaja pozitivno pričakovanje glede organiziranja Nacionalne skupine deležnikov (NSD), ter da obstajajo tudi pričakovanja, da bo CIP Slovenija pomagal interesom lokalnih predstavnikov. V razgovoru je bilo doseženo soglasje o ciljih, sodelovanju, namenu in predlogu za izvedbo prvega sestanka NSD, ki je bil predlagan 20.6.2007 v Krškem. Na srečanju je bilo dogovorjeno, da se bon a prvem sestanku določil program dela za triletno obdobje.

Prvi sestanek NSD Slovenija je potekal 20.56.2007 v Krškem z naslednjimi sodelujočimi udeleženci (podan je seznam vabljenih in seznam prisotnih na sestanku):

Vabljeni	Ustanova	Prisotni
dr. Andrej Stritar, direktor	Uprava RS za jedrsko varnost	
ga. Metka Černelč, generalna direktorica	MOP, Direktorat za prostor	Mag. Suzana Zupanc Hrastar
mag. Radovan Tavzes, generalni director	MOP, Direktorat za okolje	
dr. Igor Šalamun, generalni director	MG, Direktorat za energijo	
g. Martin Novšak, direktor	Gen energija	Jože Špiler
g. Stane Rožman, predsednik uprave	Nuklearna elektrarna Krško	Ivan Špiler Ida Novak Jerele
g. Ivan Molan, župan	Občina Brežice	Ivan Molan
g. Primož Zupančič, župan	Občina Dol pri Ljubljani	Primož Zupančič Jože Virant Anica Valentinčič
g. Franc Bogovič, župan in predsednik CIP Slovenija	Občina Krško	Franc Bogovič
Lokalno partnerstvo Brežice, g. Stane Preskar, podpredsednik CIP Slovenija	Občina Brežice	Stane Preskar Ivan Polajžer
Lokalno partnerstvo Krško	Občina Krško	Matej Drobnič Janko Hrovat Bojan Petan Anton Mustar
ga. Milena Marega	REC	Milena Marega
	PIC	Tina Divjak
	ZEG	Karl Lipič
prof. dr. Drago Kos	Univerza v Ljubljani	Drago Kos
prof. dr. Marko Polič	Univerza v Ljubljani	Marko Polič
g. Gilles H. Dubreuil, direktor	Mutadis	Gilles H. Dubreuil
Ga. Renata Dacinger	RTV SLO	
dr. Boštjan Končar, predsednik	DJS	Boštjan Končar
prof. dr. Miran Veselič, direktor	ARAO	Miran Veselič
dr. Metka Kralj	ARAO	
mag. Nadja Železnik, nacionalni moderator	ARAO	Nadja Železnik

Dnevni red 1. sestanka Nacionalne skupine deležnikov (NSD):

Delavnica NSD je potekala skladno z dnevnim redom v prostorih City hotela, Trg Matije Gubca 3, Krško. Po pozdravnem nagovoru direktorja ARAO dr. Mirana Veseliča, je predsednik NSD in župan Krškega g. Franc Bogovič podal okvire za pridružitvev evropskemu projektu CIP, ki bo potekal od 2007 do vključno 2009 v petih EU državah. Za izvedbo prve delavnice je bil pripravljen osnutek programa dela CIP Slovenija (dodatek 1), s strani koordinatorja projekta MUTADIS pa so bile podane tudi smernice in ostalo gradivo za izvedbo prvega sestanka. Dodatno smo udeleženci prejeli gradivo z vsemi predstavitvami:

9:30	Pozdravni nagovor	Miran Veselič, direktor ARAO
	Uvod v prvi sestanek CIP	Franc Bogovič, župan občine Krško in predsednik NSD
9:45	Predstavitev udeležencev sestanka	Vsi
10:00	Predstavitev rezultatov projekta COWAM 2 in okvirov CIP	Nadja Železnik, nacionalni moderator, ARAO Gilles H. Dubreuil, koordinator CIP
10:30	Specifičnosti dojemanja jedrske problematike v Sloveniji	Drago Kos, Marko Polič, Univerza v Ljubljani
11:00	Odmor	
11:30	Specifični cilji, načela delovanja CIP in predlog vsebin projekta v Sloveniji	Milena Marega, direktorica REC
13:00	Kosilo	
14:00	Raziskovalne naloge v CIP in slovenska pričakovanja	Gilles H. Dubreuil, koordinator CIP Nadja Železnik, nacionalni moderator
15:00	Določitev kriterijev uspeha	Nadja Železnik, nacionalni moderator
15:45	Formalnosti (sporazum, naslednji sestanek, drugo) in zaključek	Franc Bogovič, župan občine Krško in predsednik NSD

Po vsaki uvodni predstavitvi, ki so potekale po dnevnem redu, je sledila razprava s predlogi, mnenji, pobudami in zahtevami, ki so zbrane v naslednjih točkah:

PRIČAKOVANJA UDELEŽENCEV (poleg predlaganih v okviru CIP):

- nove ideje za vključevanje javnosti
- kako nacionalni deležniki sodelujejo v partnerstvu
- kako do soglasja za umestitev objektov v prostor
- zbir različnih pogledov
- dogovor o vsebini, procesu NSD
- pogovor o tematiki, izmenjava mnenj
- pragmatični pristop in vsebinsko argumentiran dialog
- kako najti zaupanje med deležniki

- kako z objektom odlagališča do razvoja
- odprava zamud pri umeščanju
- spoznati projekt CIP in akterje v LP
- izkušnje z informiranjem javnosti
- novosti v zakonodaji
- tesnejše sodelovanje med LP
- zavedanje širine in različnosti interesov
- potrebe za izboljšanje LP
- izmenjava praks vključevanja
- ocena dosedanjega delovanja LP in potreb akterjev
- izboljšanje razumevanja med deležniki
- vsi sodelujoči naj konstruktivno (pozitivno) prispevajo k NSD, čeprav na različnih imenovalcih

CILJI NSD – predlogi v razpravi:

1. Presoditi / oceniti dosedanje prakse vključujočega upravljanja v Sloveniji;
2. Identificirati problemska področja, ovire in izzive;
3. Določiti, na katerih od teh področij so potrebne raziskave oz. izmenjava izkušenj / praks z ostalimi evropskimi državami;
4. Skupaj pripraviti priporočila
5. Kvaliteta življenja in trajnostni razvoj vseh vpletenih

Predlogi udeležencev glede CILJEV NSD:

Zastavljeni cilji so dobri in so predpogoj za uspešno delo NSD, dodatni predlogi pa so še:

1. dogovor kako naprej, ugotoviti potrebe in priporočila za dobre rezultate
 - jasno opredeljen namen LP
 - ločevanje in obravnava zadev
2. strukturirati odnos občine do odlagališča (prevelik organizem),
3. vprašanje območja;
4. postopkovni in pravni vidiki sodelovanja javnosti
5. zagotoviti dejansko vključevanje deležnikov na nacionalni ravni v projektu CIP
6. realni (enakost + enakopravnost) odnosi med akterji, pravo upoštevanje mnenj
7. trajanje lokalnega partnerstva, nadaljevanje po izbrani lokaciji
8. oblikovati pravi pristop (za identifikacijo lokacije)
9. CIP »prepozen«, vendar dobrodošel
10. krepitev zaupanja, transparentnost, vključevanje NVO,...
11. strokovne rešitve, izmenjava izkušenj
12. povezovanje LP iz različnih območij
13. vključiti tudi državne inštitucije
14. uskladitev političnih interesov

Predlogi udeležencev glede NAČEL delovanja NSD:

- jasnost
- transparentnost
- presoja in sodelovanje pri odločanju
- informiranost
- sodelovanje pri odločanju

- enakopravnost
- strokovnost (neodvisne presoje), realen vpliv na okolje
- sposobnost presoje dejstev (skupno jasno razumevanje problematike)
- kompromis glede ključnih zadev
- nivo zaupanja (od države navzdol)
- opredelitev posameznih problemov, ne mešati vsega
- strukturirati odnos občine
- načelo javnosti
- psihološki »vidik«
- usmerjenost v prihodnost

PROBLEMSKA PODROČJA, ki so pomembna za udeležence

- kompenzacija, drugi načini odškodnine oz. podpore področju
- ločitev starih problemov od novih tematik
- analiza urbanega razvoja območja
- psihološka kontaminacija objekta
- predstavitev že narejenih raziskav
- kdo je tisti, ki sprejme končno odločitev
- vloga lokalnega partnerstva
- sprejemanje odločitev in vloga LP v tem procesu
- kompenzacije – alternativni pristopi
- celovita analiza razvoja območja – vplivi NEK
- metodologija ocenjevanja vpliva odlagališča

PREDLOG TEM ZA NASLEDNJI SESTANEK / DECEMBER 2007

1. Oris postopka umeščanja odlagališča, ki poteka in pregled časovne dinamike tudi z vidika nove zakonodaje,...
2. Pravni vidiki uredbe o nadomestilih za omejeno rabo prostora
3. Stanje (SWOT analiza) LP po letu in pol delovanja
4. Predstavitev kriterijev uspeha z vprašalnikom
5. Področja raziskav na nivoju EU
6. Namere države glede strateških objektov v tem prostoru (letališče, drugi blok, odlagališče NSRAO,...)
7. Ostale pobude in predlogi:
 - povabiti tudi sklad za razgradnjo,
 - delovanje LP spremljati po kazalnikih (npr. ali so LP reprezentativna),
 - še bolje opredeliti namen NSD,
 - kako in po katerih kriterijih se sprejema končna odločitev o umestitvi odlagališča,
 - kje so kritične točke, kjer bi morali izboljšati komunikacijo.

Na koncu sestanka so vsi udeleženci podpisali sporazum o sodelovanju s koordinatorjem projekta g. Dubreuil (MUTADIS) ter predsednikom NSD g. Bogovičem (Občina Krško). Dogovorjeno je bilo, da podpis manjkajočih pridobi nacionalni koordinator, ki tudi razpošlje sporazume na ustrezne naslove. Zaradi časovne preobremenitve je bilo dogovorjeno, da se točka o kriterijih uspeha umakne z dnevnega reda, udeleženci pregledamo predlog kriterijev uspeha ter pripombe do septembra 2007 pošljemo nacionalnemu koordinatorju (ga. N. Železnik, ARAO).

SKUPNA RAZISKAVA: GLAVNI REZULTATI

DRUGI SESTANEK NACIONALNE SKUPINE DELEŽNIKOV

Druga delavnica NSD je potekala skladno z dnevnim redom v prostorih gradu Mokrice v Občini Brežice (Dodatek 2). Po pozdravnem nagovoru nacionalne koordinatorice mag. Nadje Železnik, je predsednik NSD in župan občine Krško g. Franc Bogovič podal okvire za nadaljevanje dela v evropskem projektu CIP, ki poteka od 2007 do vključno 2009 v petih EU državah. Okvir za delo podaja »Program dela CIP Slovenija«, ki je bil sprejet na prvi delavnici 20.6.2007 in predlog tem, ki je bil sprejet na prvem sestanku NSD in je podan v zapisniku (zapisnik s sestanka 20.6.2007).

Za izvedbo sestanka je bilo pripravljeno naslednje gradivo z vsemi predstavitvami:

- Preliminarna SWOT analiza, izdelana na podlagi vnaprej poslanih prispevkov ter izvleček iz preliminarne analize (Dodatek 4)
- Pristop lokalnih partnerstev do iskanja lokacije za odlagališče NSRAO v Belgiji,
- Vrste nadomestil in drugih finančnih vzpodbud, ki jih prejema lokalne skupnosti, v katerih se nahajajo jedrski objekti,
- Opredelitev vpliva odlagališča NSRAO na razvojni potencial lokalne skupnosti,
- Vključene lokalne skupnosti,
- Francoske izkušnje z dolgoročnim nadzorom,
- Predlog izdelave sheme procesa odločanja
- Kriteriji uspeha.

Druga delavnica je bila osredotočena na pripravo SWOT analize vseh deležnikov, ki so vključeni v NSD. Ostale točke dnevnega reda so potekale kot predstavitve, kjer so bile predstavljalci predstavili vsebino, nato pa je bila razprava vodena kot vprašanja in odgovori na temo.

Poročilo o izvedbi in rezultatih SWOT analize

Med sklepi prve delavnice Nacionalne skupine deležnikov v okviru projekta CIP II, ki je potekala junija 2007, je bila tudi namera, da se po dobrem letu in pol delovanja Lokalnih partnerstev Krško in Brežice s SWOT analizo (analiza prednosti, pomanjkljivosti, priložnosti in nevarnosti) oceni doseženo stanje ter identificira obstoječe ovire in probleme, ki jih bi jih bilo potrebno v bodoče razrešiti, ter tematska področja, na katerih so potrebne dodatne raziskave oz. izmenjava evropskih izkušenj. Izvedbo tega sklepa - pripravo analize je v sodelovanju z Nadjo Železnik, ARAO, prevzela Milena Marega, REC.

Glede na dejstvo, da je bilo v okviru delavnice izdelavi SWOT analize možno nameniti le omejen čas, smo se odločili za t.i. predpripravo analize, v katero smo z vabilom vključili vse vabljenе udeležence. Vprašalnik je vključeval naslednja vprašanja:

1. *Katere so (notranje) prednosti, ki jih Lokalno partnerstvo prinaša v procesu izbora lokacije odlagališča NSRAO?*
2. *Katere (notranje) pomanjkljivosti ovirajo učinkovitejše delovanje Lokalnega partnerstva v procesu izbora lokacije odlagališča?*
3. *Katere (zunanje*) priložnosti lahko pripomorejo v učinkovitejšemu delovanju LP in uspešnejšemu procesu izbora lokacije?*

4. *Katere (zunanje) nevarnosti lahko po vašem mnenju ovirajo ali celo ogrozijo delovanje LP in izbor lokacije odlagališča?*

Do zadnjega dne pred delavnico smo prejeli 9 izpolnjenih vprašalnikov. Vse zbrane analize smo združili v osnutek »preliminarne« analize¹, ki je predstavljala osnovo za delo na delavnici.

Na delavnici so udeleženci v štirih delovnih skupinah, v katere so bili razvrščeni predstavniki različnih deležnikov razpravljali o predlogih preliminarne analize in analizo dopolnili. Navedene prednosti, pomanjkljivosti, priložnosti in pomanjkljivosti so udeleženci z dodelitvijo točk razvrstili po pomembnosti. V plenarnem delu so bili predstavljeni tisti vidiki analize, ki so jih udeleženci izbrali kot najpomembnejše, sledila je kratka razprava. Rezultati delavnice so bili z delovnih plakatov prepisani v končno različico SWOT analize, ki je predstavljena v Dodatku 3. Predstavitev rezultatov SWOT analize vključuje poleg analize posameznih vrednot tudi rangiranje prioritete pomembnosti ugotovitev.

Omejitev SWOT analize, ki so jo udeleženci poudarili je, da se pri pomankljivostih in nevarnostih posamezne ugotovitve ne našajo na delovanje lokalnih partnerstev, temveč na probleme in situacije, s katerimi se srečujejo LP, ki pa večkrat presegajo možnosti njihovega vpliva.

V nadaljnjem procesu lahko rezultati analize služijo tako za izboljšanje delovanja obeh Lokalnih partnerstev (odprava problemskih področij, izkoristek danih priložnosti), kot tudi za določitev nadaljnjih nalog in raziskovalnih področij v okviru projekta CIP. Prav tako je bilo zaključeno, da se bodo rezultati SWOT analize uporabili za usmeritev dela NSD v projektu CIP.

Predstavitev predlogov za raziskave

V nadaljevanju so bili predstavljeni predlogi raziskav, ki so zanimivi za slovensko NSD in jih bodo raziskovalci v CIP obdelali. Predstavitve, ki jih je izvedel g. Dubreuil, so vključevale naslednja 3 področja:

1. Obravnava prizadetih skupnosti
2. Dolgoročen nadzor in vključenost
3. Različni vidiki procesa soodločanja v postopku umeščanja odlagališča NSRAO.

Na podlagi predstavitev je bila sprejeta odločitev, da se za naslednje srečanje NSD pripravi temo različni vidiki procesa odločanja v postopku umeščanja odlagališča NSRAO ter tema prizadete lokalne skupnosti. Teme bodo pripravili raziskovalci CIP skupaj z nacionalnim koordinatorjem.

Na koncu sestanka so vsi udeleženci dobili formular s kriteriji sprejemljivosti, ki so bili izdelani po skupnem formatu. Dogovorjeno je bilo, da vsi udeleženci vrnejo nacionalnemu koordinatorju izpolnjen formular.

Naslednji sestanek NSD bo predvidoma v začetku junija 2008 v občini Dol pri Ljubljani. Za izvedbo naslednje delavnice se ustanovi pripravljalni odbor v sestavi g. Zupančič, g. Bogovič in ga. Železnik.

¹ Preliminarna SWOT analiza je v krajši in daljši različici v Dodatku 3 tega Poročila. Daljša različica vsebuje vse prispele predloge v njihovi originalni vsebini, v krajši različici pa so ti predlogi zbrani v smiselne skupine pod skupnim naslovom.

TRETJI SESTANEK NACIONALNE SKUPINE DELEŽNIKOV

Dnevni red tretjega sestanka Nacionalne skupine deležnikov v Občini Dol pri Ljubljani je nekoliko spremenjen glede na predviden plan, saj je bilo več časa namenjenega razpravi udeležencev (Dodatek 4).

Naslov delavnice je bil »Presoja vplivov na okolje (PVO): kako jo razumeti in kako jo izkoristiti pri oblikovanju trajnostne rešitve ravnanja z nizko in srednje radioaktivnimi odpadki«. Delo je bilo razdeljeno na 3 glavne sklope, ki so bili dopolnjeni z uvodnim in zaključnim delom. Obravnavali smo:

- Uvodni del, kjer je bil poudarek na evropski perspektivah projekta CIP (pregled aktivnosti v posameznih sodelujočih državah) ter povzetek rezultatov dosedanjih dveh delavnic v Sloveniji;
- Sklop 1, kjer smo pregledali formalni postopek presoje vplivov na okolje, kot ga predvideva slovenska zakonodaja, stališča Varuha človekovih pravic RS do okoljskih projektov ter postopek presoje vplivov na okolje, kot ga vodijo na finskem,
- Sklop 2, kjer smo pregledali priložnosti za sodelovanje javnosti v postopku presoje vplivov na okolje in izvedli delavnico o različnih pogledih na ta administrativni postopek z obsežnim poročanjem o rezultatih delavnice po skupinah in z razpravo o odprtih vprašanjih in problemih pri postopku umeščanja odlagališča v Sloveniji,
- Sklop 3, kjer so bili podani rezultati analize, kdo je vključena javnost in vsebinska vprašanja glede trajnostnih rešitev ravnanja z NSRAO na lokalnem nivoju, kot so povzeti na podlagi ugotovitev projekta COWAM. Obe temi predstavljata izhodišča za naslednjo, četrto delavnico NSD.
- Zaključni del, v katerem so udeleženci podali ovrednotenje delavnice.

Sledil je podpis sporazuma o lokalnem partnerstvu med občino Dol pri Ljubljani in ARAO, saj v občini v reaktorskem centru že od leta 1966 obratuje prvi jedrski objekt v Sloveniji (raziskovalni reaktor TRIGA), in kjer je bilo kasneje dograjeno Centralno skladišče za radioaktivne odpadke. S podpisom sporazuma bodo občina in občani sodelovali v vseh okoljskih zadevah, ki se nanašajo na skladišče.

Potek delavnice in ugotovitve

Delavnica NSD je potekala skladno s priloženim dnevnim redom v prostorih občine Dol pri Ljubljani. Po pozdravnem nagovoru župana občine, v.d. direktorja ARAO in nacionalne koordinatorice, je sledila predstavitev vseh sodelujočih. Predstavljen je bil dnevni red, ki je bil usmerjen predvsem v izboljšanje vključevanja javnosti v upravnem postopku presoje vplivov na okolje in izdelave poročila o vplivih na okolje, ki poteka kot del pridobitve gradbenega dovoljenja. Ta del postopka je pri izgradnji odlagališča šele v načrtovanju, zato je še posebej pomembno, da lahko deležniki s svojimi pogledi postopek, ki je sicer predpisan z okoljsko zakonodajo, tudi izboljšajo. Okvir za delo podaja »Program dela CIP Slovenija«, ki je bil sprejet na prvi delavnici 20.6.2007 in predlog tem, ki je bil sprejet na prvem sestanku NSD in je podan v zapisniku (zapisnik s sestanka 20.6.2007).

Za izvedbo sestanka je bilo pripravljeno in razdeljeno naslednje gradivo z vsemi predstavitvami (gradivo se nahaja na spletni straneh ARAO v direktoriju CIP pod naslovom: http://www.arao.si/index.php?option=com_content&task=view&id=146&Itemid=169):

- CIP, Evropska perspektiva in pričakovani rezultati
- Širši kontekst tretje delavnice NSD
- Presoja vplivov na okolje v slovenski zakonodaji: priložnost za vključevanje javnosti v proces odločanja s tekstom Možnosti za sodelovanje javnosti pri umeščanju odlagališča NSRAO in pri pridobivanju gradbenega dovoljenja
- Varuh človekovih pravic RS in okolje
- Študija primera: PVO za odlagališče VRAO/IJG na Finskem (1998-1999) in PVO na Finskem: izkušnja s sodelovanjem javnosti
- Pripravljena vprašanja za delavnico za delovne skupine: Presoja vplivov na okolje kot priložnost za participacijo javnosti, kaj je potrebno za učinkovito sodelovanje javnosti, katero javnost vključevati in kdo je prizadeta javnost
- Določanje vključene javnosti v kontekstu ravnanja z RAO v VB
- Trajnostne rešitve ravnanja z RAO na lokalnem nivoju: prispevek lokalnih skupnosti k varnosti
- Kriteriji sprejemljivosti – ocenjevalni list

Tretja delavnica je bila osredotočena na izdelavo pogledov deležnikov za izboljšanje vključevanja in sodelovanja javnosti v postopku presoje vplivov na okolje kot del pridobitve gradbenega dovoljenja. To je postopek, ki bo stekel po sprejetju državnega prostorskega načrta za umestitev odlagališča NSRAO v prostor, torej ko bo lokacija za odlagališče že sprejeta. Delavnica je bila osredotočena prav na ta del postopka, ki še ni stekel v nobeni od obeh občin s potencialno lokacijo in ga je zato možno prilagoditi pričakovanjem deležnikov. Ostale točke dnevnega reda so potekale kot predstavitve, kjer so predstavljalci predstavili vsebino, nato pa je bila razprava vodena kot vprašanja in odgovori na temo.

Poročilo o izvedbi in rezultatih delavnice za delovne skupine, ter razprava po predstavitvi rezultatov

Udeleženci smo bili razdeljeni v 3 skupine, v vsaki skupini so bili predstavniki različnih institucij oziroma deležnikov. Vsaka skupina je pripravila odgovore s stališča svojih pogledov na zastavljena vprašanja o priložnostih za sodelovanje javnosti, ki jih nudi presoja vplivov na okolje in kaj je potrebno za učinkovito sodelovanje javnosti in jih tudi predstavila.

Vprašanja so bila naslednja:

Prva tema: Presoja vplivov na okolje kot priložnost za participacijo javnosti

- Ali je PVO dobra priložnost za vključevanje in sodelovanje javnosti v procesu odločanja (priprave okoljevarstvenega soglasja)?
- Kako PVO lahko koristi lokalnim oblastem pri sprejemanju odločitev?
- Katere so pomanjkljivosti in katere so priložnosti?
- Kako odpraviti morebitne pomanjkljivosti, kako čim bolje izkoristiti priložnosti?

Druga tema: Kaj je potrebno za učinkovito sodelovanje javnosti

- Kakšne načine vključevanja javnosti predlagate v postopku presoje vplivov na okolje?
- Kaj je vredno posnemati iz dobrih tujih praks?
- Kako dobre prakse smiselno prenesti v slovenski kontekst ob upoštevanju slovenskih specifik?

Odgovori oziroma mnenja po skupinah:

1. Skupina:
Vključitev v PVO tudi drugih lokalnih skupnosti s podobnimi izkušnjami,
Dobro, da je javnost vključena tudi v CPVO,
Mogoči vplivi s strani pripravjalca oziroma financerja (možnost prirejanja podatkov)
Potreba po angažiranju neodvisnih strokovnjakov
Večje in bolj intenzivno vključevanje lokalnega partnerstva glede vseh informacij
Za jedrske objekte je PVO specifična, zato je potrebno vključiti strokovnjake za posredovanje stališč javnosti.
Boljši prenosi izkušenj iz tujine v slovensko prakso, pri čemer zakonodaja predstavlja le minimalne standarde.

2. Skupina:
CPVO – ali je to res celovita presoja ali gre za grobo oceno vplivov na okolje
Ljudje so obveščeni šele, ko je vse pripravljeno, zato ni nobenega zaupanja. Postopki ne omogočajo dejanskega vpliva na proces.
Obveščenost ljudi je še vedno zelo slaba, zato je potrebno podaljšati roke za informiranje.
Morda je cilj potrditi lokacijo za odlagališče, preden se vplivi na okolje sploh obravnavajo.
V prizadetih sredinah je obstajala pripravljenost na sodelovanje, vendar jih nihče ni hotel poslušati.
Izredno zapletena zakonodaja, preobilica zakonskih obveznosti, kar povzroča kaos in prelaganje odgovornosti.
Potrebno je začeti izvajati 2. in 3. Steber Aarhuške konvencije o soudeležbi javnosti in varstvu pravic.
Zaradi že umeščenih jedrskih objektov (NEK) je težko ovrednotiti ničelno stanje za odlagališče NSRAO – tu se vidi, da ni bilo jasnih zakonskih določb predhodno.
Vse pripombe je potrebno posredovati tudi Varuhu človekovih pravic RS.

3. Skupina:
Pred začetkom PVO bi moral biti oblikovan scoping področij, ki bi jih moral PVO obravnavati (okoljski, družbeni, ekonomski vidiki).
Vanj bi morali biti vključeni vsi deležniki (ne le nosilci urejanja prostora, temveč tudi NVO, lokalna partnerstva, ...).
Javnost mora imeti podatke o in nadzor nad vodenjem postopkov.
Določiti je treba doseg dejavnosti in vključevanje, tako da sledimo cilju (merila za upoštevanje pripomb javnosti).
Predhodno je potrebno v vsakem postopku zagotoviti enotno strategijo.
Upoštevati je potrebno dobro prakso ter se učiti iz slabih izkušenj.

Poročilo o razpravi po predstavitvi rezultatov delavnice

Po predstavitvi rezultatov delavnice so udeleženci izpostavili nekaj vidikov, ki jih je v nadaljevanju postopka umeščanja odlagališča NSRAO možno izboljšati.

Slovenija je ratificirala Aarhuško konvencijo o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah (interpretacija konvencije je dostopna na http://www.rec-lj.si/projekti/aarhus/dokumenti/strokovna_priporocila.pdf) in predpisuje vključevanje javnosti tudi v postopek umeščanja odlagališča NSRAO v prostor. Po mnenju udeležencev je dostop do informacij v tem postopku zgleden, pomankljiv pa je dostop do

vključevanja in dostop do sodnega varstva. Po določenih konvencije je potrebno javnost vključiti čim bolj zgodaj, ko so odprte še vse možnosti, potrebno je omogočiti več in daljša obdobja za posvetovanje z javnostjo skozi celoten proces, pristojni organ (odločevalec) pa mora tudi zavzeti stališča do posredovanih pripomb javnosti ter odločitve o (ne)upoštevanju predlogov objaviti. Ta določila konvencije zaenkrat niso ustrezno prenesena v slovensko zakonodajo. Dejstvo je, da je bila v postopku priprave Državnega prostorskega načrta izvedena javna razgrnitev in obravnava. V zakonu je ta del omejen na 30 dni (v primeru odlagališča NSRAO je bil zaradi šolskih počitnic podaljšan na 40 dni), vendar je v tem obdobju skoraj nemogoče pregledati in obravnavati celotno gradivo, ki obsega 800 in več strani zahtevnega teksta. Zaradi navedenega je potrebno **izboljšati postopek tako, da bo možno podajati pripombe v daljšem časovnem obdobju oziroma še v času izdelave strokovnih rešitev**. Pogosto smo namreč priče, da pomembni okoljski projekti na koncu propadejo zaradi upora lokalne javnosti, ko so vsa dovoljenja pridobljena oziroma zaradi odločitve mednarodnega evropskega sodišča (problematika umeščanja vetrnih elektrarn). Tudi na Varuha človekovih pravic RS se obrača čedalje več civilnih iniciativ, ki smatrajo, da so njihove pravice kršene.

Udeleženci so poudarili, da bi bilo v veliko pomoč, če bi podobno, kot v nekaterih drugih državah, **v postopek presoje vplivov na okolje vpeljali t.i. scoping (določitev obsega presoje vplivov na okolje**, v katerem bi deležniki in ne le strokovna javnost (nosilci pooblastil) določili, kateri vplivi so pomembni in morajo biti obravnavani v poročilu o vplivu na okolje. V nekaterih državah namreč poteka ta del zelo dolgo časa, tudi eno leto. Tako lahko deležniki in nosilci skupaj določijo obseg presoje vplivov na okolje, hkrati pa bi se tako izognili situacijam, ko se na razgrnjeno gradivo podajo pripombe s strani javnosti, ki pa kasneje niso upoštevane oziroma so kot neutemeljene celo zavrjene. S stališča zaupanja je ravno dosledno upoštevanje pravil še kako pomembno, zlasti v Sloveniji, kjer se zakoni ter pripravljajoči podzakonski akti še vedno spreminjajo in med sabo niso usklajeni. Primer, ki je med deležniki CIP še posebej odmeval, je sprememba Zakona o urejanju prostora (ki je predvidel preimerjavo različnih variant izvedbe odlagališča na lokaciji in med lokacijami) v Zakon o prostorskem načrtovanju (veljaven od leta 2007), ki je predvideval le razpravo o predlagani najprimernejši varianti na eni lokaciji.

Prav tako so udeleženci poudarili, da bi morala biti **v naprej jasni načini in merila, na podlagi katerih bi pristojni organi pripombe javnosti obravnavali**. Kot primer je bil izpostavljeno umeščanje letališča v Cerkljah, kjer je MOP upoteval le skromen del podanih in prejetih pripomb, kar 80 % pripomb pa je bilo neargumentirano zavrjenih. Udeleženci CIP se bojijo, da bo podobno tudi v primeru umeščanja odlagališča na potencialni lokaciji Vrbina, saj je na razgrnjeno gradivo študije variant v postopku priprave DPN prispelo veliko pripomb (cca. 70 strani vprašanj, stališč, mnenj in pobud), na katere kljub zakonskemu roku 1 meseca še vedno ni odgovorov s strani Direktorata za prostor (DP) na MOP. Obravnava prispelih pripomb javnosti danes zavisi od volje pristojnih organov in sproža mnogo nezadovoljstva. V tem pogledu naša zakonodaja ne upošteva dosledno določil Arhuške konvencije.

Udeleženci so opozorili, da na nivoju države oziroma regije Posavje **manjka celovita (strateška) presoja vplivov na okolje za vse načrtovane objekte, ki jih je v Posavju veliko** (vse nove hidroelektrarne, daljnovid, nova jedrska elektrarna, odlagališče NSRAO, letališče Cerklje, projekt Feniks, ...). Zato je nujno, da pristojno ministrstvo zaradi zahtevnosti in soodvisnosti oziroma sovplivnosti objekt to strateško presojo izvede in sicer s strani usposobljene, vendar od investitorjev neodvisne inštitucije, v proces izdelave presoje pa v skladu z določili Arhuške konvencije ustrezno vključi javnost.

Sprejet je dogovor, da se usklajen in sprejet zapisnik delavnice pošlje vsem pristojnim ministrstvom in upravnim organom.

Na podlagi predstavitev o vidikih vključene javnosti in britanskih izkušnjah ter vsebinskih odzivih glede trajnostnih rešitev ravnanja z NSRAO na lokalnem nivoju smo udeleženci sprejeli predlog dnevnega reda za naslednjo delavnico Nacionalne skupine deležnikov CIP, ki bo predvidoma konec leta 2008:

- Vključena oziroma prizadeta javnost v povezavi z uredbo o nadomestilih za jedrske objekte zaradi omejene rabe prostora, zakonski okviri in širše v praksi;
- Trajnostne rešitve in vključevanje javnosti v dolgoročen nadzor (kar vključuje kakovosten dialog in sodelovanje med akterji, interakcije z ostalimi nivoji odločanja, krepitev lokalnega znanja in izkušenj, vključevanje in povezovanje navzven,...);
- Razvoj dogodkov glede umeščanja odlagališča NSRAO v prostor.

Obe prvi dve temi bosta pripravljene s strani raziskovalcev CIP skupaj z nacionalnim koordinatorjem.

Na koncu sestanka so vsi udeleženci dobili formular s kriteriji sprejemljivosti, ki so bili izdelani po skupnem formatu. Dogovorjeno je bilo, da vsi udeleženci vrnejo nacionalnemu koordinatorju izpolnjen formular.

Naslednji sestanek NSD bo predvidoma konec leta 2008. Za izvedbo naslednje delavnice se ustanovi pripravljalni odbor v sestavi g. Bogovič, g. Preskar in ga. Železnik.

Po zaključku sestanka sta občina Dol pri Ljubljani in ARAO podpisali sporazum o lokalnem partnerstvu, katerega namen je zagotoviti aktivno sodelovanje pri razpravi o vseh rešitvah in aktivnostih, ki potekajo na objektu CSRAO ter zagotoviti obveščenost občine in občanov glede njegovega delovanja. Aktivnosti, izhajajoče iz tega sporazuma so:

- redno informiranje občinskega sveta, župana in občanov o vseh dejavnosti, povezanih s CSRAO, predvsem pa o rezultatih radiološkega nadzora in ostalih okoljskih vidikih,
- zbiranje predlogov za izboljšanje informiranja in seznanjenosti o delovanju CSRAO v občini,
- vključenost v pripravo načrta zaščite in reševanja v primeru izrednih dogodkov,
- sodelovanje z društvi in združenji po sprejetem letnem programu.

ČETRTI SESTANEK NACIONALNE SKUPINE DELEŽNIKOV

Naslov delavnice je bil »Pogoji za učinkovitost lokalnega partnerstva (LP) v različnih fazah umeščanja in izgradnje odlagališča NSRAO – izkušnje in pričakovanja«. Delo je bilo razdeljeno na 3 glavne sklope, ki so bili dopolnjeni z uvodnim in zaključnim delom.

Obravnavali smo:

- Uvodni del, kjer so bili podani širši okviri glede umeščanja odlagališča NSRAO v prostor predvsem nova sprememba uredbe o merilih za določitev nadomestila ter razvoj dogodkov v posamezni občini, ki je vključena v postopek umeščanja odlagališča;

- Sklop 1, kjer so različni udeleženci v lokalnih partnerstvih (občina, civilna družba v LP, ARAO) podali mnenje o dosežkih in ovirah v delovanju LP za leto 2008,
- Sklop 2, so zunanji raziskovalci predstavili delo na izvajanih raziskovalnih projektih ter potrebah slovenskih deležnikov predvsem glede umeščanja in nadzora objektov z RAO in opredelitve vključene javnosti, ter glede pravnih vidikov postopka o »javnosti« in »vključeni javnosti« po Aarhuški konvenciji,
- Sklop 3, kjer so udeleženci sodelovali pri razpravi o preoblikovanju lokalnih partnerstev v novo fazo po sprejemu Državnega prostorskega načrta za odlagališče NSRAO,
- Zaključni del, v katerem so udeleženci podali ovrednotenje delavnice.

Potek delavnice in ugotovitve

Delavnica NSD je potekala skladno s priloženim dnevnim redom v prostorih hotela City v Krškem. Po pozdravnem nagovoru župana občine, direktorja ARAO in nacionalne koordinatorice, je sledila predstavitev vseh sodelujočih (dodatek 5). Predstavljen je bil dnevni red, ki je bil namenjen predvsem pregledu delovanja lokalnih partnerstev in pripravi strokovnih podlag za oblikovanje nove oblike organiziranja prebivalcev v postopku izgradnje odlagališča po sprejetju državnega prostorskega načrta za odlagališče NSRAO.

Za izvedbo sestanka je bilo pripravljeno in razdeljeno naslednje gradivo z vsemi predstavitvami (gradivo se nahaja na spletni straneh ARAO v direktoriju CIP pod naslovom:

http://www.arao.si/index.php?option=com_content&task=view&id=183&Itemid=174):

- Namen in cilji posveta ter aktualni izzivi, N.Železnik
- Smernice za pripravo poročila o delovanju lokalnega partnerstva do konca leta 2008, M.Kralj
- LP Brežice – pogledi predstavnika ARAO, N.Železnik
- LP Brežice – civilna družba, S.Preskar
- Mnenje pooblaščenih predstavnikov krajanov naselja Spodnji Stari grad, A.Zajc, A.Repše, D.Lapuh, M.Špiler, M.Srpčič
- Proces izbire in nadzorovanja objektov za ravnanje z RAO: mednarodne izkušnje, S. Baude, G.H.Dubreuil
- Opredelitev vključene skupnosti, S.Haraldsen
- ravni vidiki postopka in opredelitev javnosti po Aarhuški konvenciji, S.Vrbica
- Kriteriji uspeha – ocenjevalni list

Četrta delavnica je potekala po sprejetem dnevnem redu. Posameznim predstavitvam je sledila razprava, v kateri so se beležila mnenja. V točki o preoblikovanju obstoječih lokalnih partnerstev v novo obliko je delo potekalo po skupinah. Udeleženci so bili glede na vlogo v postopku razdeljeni na dve skupini: prva skupina je zajela civilno družbo iz sodelujočih občin v postopku umeščanja odlagališča NSRAO, v drugi skupini pa so bili predstavniki občinskih, državnih in drugih organizacij, ki v postopku sodelujejo formalno. V obeh skupinah sta razgovor vodila neodvisna moderatorja (prof. Kos in prof. Polič), pogovor pa smo tudi snemali. Ugotovitve z razgovorov so bile uporabljene tudi pri izdelavi posebnega poročila »Strokovne podlage za oblikovanje in razvoj lokalnih partnerstev pri izgradnji odlagališča NSRAO«.

Poročilo o Sklopu 1 – mnenje predstavnik LP o dosežkih in ovirah

V tem sklopu smo imeli 6 predstavitev, po 3 iz LP Krško in po 3 iz LP Brežice. Tri predstavitve so podane kot priloga k zapisniku (LP Brežice – mnenje civilne družbe in ARAO, LP Krško – mnenje pooblaščenih predstavnikov Spodnji Stari grad). Poročevalci so vsak s svojega stališča opredelili:

- Cilje lokalnega partnerstva v svoji občini, ki so bili specifični za skupino deležnikov,
- Uspešne dejavnosti lokalnega partnerstva v svoji občini, ki so pripomogle k doseganju ciljev
- Težave lokalnega partnerstva v svoji občini, ki so ovirale doseganje ciljev,
- Uresničena in neuresničena pričakovanja skupine deležnikov v svoji občini.

Tako poročila kot razprava na delavnici so pokazali, da so za lokalno prebivalstvo in občini nadomestila zaradi omejene rabe prostora izredno pomembna tema. Uspešnost lokalnega partnerstva v pogajanjih z državo v zvezi z nadomestili je bila v obeh občinah ocenjena zelo pozitivno. Predstavniki lokalnega partnerstva so večinoma ocenili, da jim je lokalno partnerstvo omogočilo sodelovanje v postopku, vendar je bila angažiranost javnosti razmeroma slaba že na začetku postopka in je kasneje še upadla, saj je postopek dolgotrajen. Nekaj razpravljavcev je tudi izpostavilo, da mnenja v lokalnem partnerstvu niso bila uravnotežena glede na stališča do odlagališča v lokalni javnosti.

Čeprav je po modelih lokalnega partnerstva iz tujine njegova osrednja naloga, da javnost informira in s tem zmanjša odpor ali strah, je javnost v vključenih občinah v Sloveniji dajala večji pomen doseganju pravic, ki jim po njihovem mnenju pripadajo. Razprava je pokazala, da se je vloga lokalnega partnerstva pri nas razširila na splošnejše teme, ki so z umeščanjem odlagališča NSRAO v prostor posredno povezane.

Vsi deležniki so ustanovitev lokalnih partnerstev ocenili kot koristno pobudo ARAO (države) in izrazili močno željo, da se partnerstvo nadaljuje tudi po potrditvi lokacije za odlagališče NSRAO. Izražena je bila želja, da tudi po potrditvi lokacije lokalno partnerstvo nadaljuje s svojim delom tudi v občini, ki sicer ne bo imela lokacije, vendar pa na lokacijo neposredno meji.

Poročilo o Sklopu 2 in 3 – predstavitev raziskovalnih projektov in pregled pravnih vidikov postopka s stališča javnosti in vključene javnosti

V tem delu so bile predstavljene izkušnje in usmeritve mednarodnih projektov na temo procesa izbire in nadzora objektov z RAO ter možni prispevki lokalnih akterjev k varovanju zdravja in okolja, nadalje tuje izkušnje z določanjem »vključene javnosti« ter njeno vključenostjo v območjih povezanih z ravnanjem z RAO, ter pravni vidiki »javnosti« in »vključene javnosti« kot jih določa Aarhuška konvencija. Te teme so bile v program delavnice vključene na podlagi izraženega interesa udeležencev predhodne delavnice.

Med drugimi zanimivostmi je bilo povedano tudi, da ima po mednarodnih izkušnjah preveliko posvečanje pozornosti denarnim zadevam in vprašanju nadomestil lahko negativen vpliv na delovanje lokalne skupnosti. Udeleženci so predstavljene teme vzeli na znanje, same predstavitve pa niso vzpodbudile večje razprave.

Poročilo o Sklopu 3 – preoblikovanje LP v novo fazo

Izvedeni sta bili dve fokus skupini z različnimi deležniki (predstavniki lokalnih partnerstev in civilne javnosti, predstavniki uradnih predstavnikov), za vodenje in usmerjanje razgovora je bil uporabljen protokol, ki je podan v dodatku 6. Razprava je trajala približno dve uri in se je rahlo oddaljila od pripravljenega scenarija. Osnovni cilj je bila izmenjava izkušenj, dobrih in slabih oblik delovanja lokalnega partnerstva v obeh občinah.

Pokazalo se je, da so razpravljalci precej bolj motivirano kot o formalnih proceduralnih zadevah govorili o ključnih vsebinskih vprašanjih, t.j. o neprimernosti lokacije. V podtonu mnogih razprav je bila zelo očitno vprašanje (individualnih) nadomestil za omejeno rabo prostora zaradi izgradnje odlagališča NSRAO. Po relativno umirjeni razpravi je nastal vtis, da večina udeležencev ni povsem sproščeno razpravljala o problemih participativne demokracije, kot lahko tudi označimo ključno temo delavnice. Opazno je bilo tudi, da sta se v imenu obeh občinskih LP največkrat v razpravo vključevala dva (vodilna) člana, ki sta na ta način tudi določala vsebinske poudarke. Zelo očitno pa je bilo tudi, da so nekateri udeleženci razpravljali drugače, da se niso podrejali neformalni skupinski dinamiki članov LP iz Brežic in Krškega. Prvotno načrtovana vprašanja je bilo zato treba prilagoditi vsebinskemu poteku razprave, predvsem pa je bilo zelo težko usmerjati, t.j. fokusirati pogovor na določeno temo oz. podtemo.

Udeleženci LP Krško in LP Brežice so sicer v posameznih ocenah dokaj, nekateri pa zelo kritični do dosedanjih načinov in rezultatov delovanja, vendar imajo navkljub takšnim, zelo kritičnim ocenam še vedno pozitivno mnenje o LP kot obliki participacije neposredno prizadetih prebivalcev pri odločanju o načinu umeščanja ter urejanju odlagališča NSRAO. Na prvi pogled nekoliko presenetljiva, glede na ne/izkušnje s participativnimi metodami odločanja, pa dejansko pričakovana je ugotovitev, da so udeleženci fokusne razprave relativno manj pozornosti namenili postopkovnim problemom in vprašanjem in da so bolj motivirani pri razpravi o vsebinskih vprašanjih. Navkljub temu je dosedanja analiza pokazala, da so prav **statusne in proceduralne nejasnosti in nedorečenosti bistveno vplivale na ne/učinkovitost dosedanje participacije prebivalcev** pri odločanju. Nedvoumno priporočilo pri morebitnem ustanavljanju novih LP je, da je treba nujno doreči najprej vsebino in nato organiziranost, načine delovanja in pristojnosti LP, posebej pa tudi načine reprezentiranosti najširšega možnega spektra interesov lokalnega prebivalstva. Udeleženci razprave so tudi poudarili, da želijo vsaj v začetni fazi po sprejemu lokacije za odlagališče NSRAO dve lokalni partnerstvi, torej v izbrani občini kot tudi v neizbrani občini. Na podlagi namena se potem lahko v kasnejšem obdobju oblikuje eno samo, pri čemer pa so prav vsi zagovarjali nadaljevanje izvajanja lokalnih partnerstev.

Na koncu sestanka so vsi udeleženci dobili formular s kriteriji sprejemljivosti, ki so bili izdelani po skupnem formatu. Dogovorjeno je bilo, da vsi udeleženci vrnejo nacionalnemu koordinatorju izpolnjen formular.

Naslednji sestanek NSD bo predvidoma v drugi polovici leta 2009. Za izvedbo naslednje delavnice se ustanovi pripravljalni odbor v sestavi g. Bogovič, g. Preskar in ga. Železnik, predvidoma bo sestanek v občini Brežice.

Kot teme naslednjega, zadnjega sestanka NSD so udeleženci predlagali:

- Presek stanja glede umeščanja odlagališča NSRAO
- Kako lahko LP prispeva k trajnostnemu razvoju v kraju
- Kako lahko mednarodni projekt (kot je CIP) pripomore k izboljšanju upravljanja v procesu ravnanja z radioaktivnimi odpadki
- Predstavitev poročila Slovenije (Case study) o vključevanju javnosti v postopek izbora lokacije za odlagališče

PETI SESTANEK NACIONALNE SKUPINE DELEŽNIKOV

Naslov delavnice je bil »Izboljšanje upravljanja v procesu ravnanja z radioaktivnimi odpadki«. Delo na delavnici je bilo razdeljeno na 3 glavne sklope, ki so bili dopolnjeni z uvodnim in zaključnim delom. Obravnavali smo:

- Uvodni del, kjer so bili podani širši okviri glede umeščanja odlagališča NSRAO v prostor stanje pri umeščanju v posamezni občini, ki je vključena v postopek umeščanja odlagališča;
- Sklop 1, kjer so različni udeleženci v lokalnih partnerstvih (občina, civilna družba v LP, ARAO) podali mnenje o dosežkih in ovirah v delovanju LP za leto 2009,
- Sklop 2, kjer je zunanji raziskovalec predstavili obsežno raziskavo o možnih načinih upravljanja z nadomestili za doseganje trajnostnega razvoja v lokalnem okolju. Predstavitvi je sledila razprava po skupinah z odgovori na 3 zastavljena vprašanja ter skupno poročanje.
- Sklop 3, kjer je bilo predstavljeno slovensko poročilo o vključevanju javnosti in izboljšanju upravljanja v postopku izbora lokacije, čemur je sledila okrogla miza in razprava o vrednostih mednarodnega projekta CIP k izboljšanju upravljanja v procesu ravnanja z radioaktivnimi odpadki po v naprej pripravljenih vprašanjih.
- Zaključni del, v katerem so udeleženci podali ovrednotenje delavnice in širše, celotnega projekta CIP.

Potek delavnice in ugotovitve

Delavnica NSD je potekala skladno s priloženim dnevnim redom v prostorih hotela Mons v Ljubljani. Po pozdravnem nagovoru predsednika Vodstvenega odbora Lokalnega partnerstva Brežice g Staneta Preskarja in nacionalne koordinatorice N. železnik, je sledila predstavitev vseh sodelujočih (dodatek 7). Predstavljen je bil dnevni red, ki je bil namenjen predvsem pregledu izboljšanja upravljanja v procesu ravnanja z radioaktivnimi odpadki.

Za izvedbo sestanka je bilo pripravljeno in razdeljeno naslednje gradivo z vsemi predstavitvami (gradivo se nahaja na spletni straneh ARAO v direktoriju CIP pod naslovom:

[http://www.arao.si/index.php?option=com_content&task=view&id=195&Itemid=178:](http://www.arao.si/index.php?option=com_content&task=view&id=195&Itemid=178)

- Predstavitev LP Brežice, Stane Preskar
- Nekateri primeri upravljanja z nadomestili, Phil Richardson
- Predstavitev poročila Slovenije o vključevanju javnosti v postopke izbora lokacije za odlagališče, Milena Marega
- Predlog vprašanj za opredelitev značilnosti procesa CIP v okviru širšega procesa, Gilles H. Dubreuil
- Kriteriji uspeha – ocenjevalni list

Peta delavnica je potekala po sprejetem dnevnem redu. Posameznim predstavitvam je sledila razprava, v kateri so se beležila mnenja. V točki predstavitvi primerov nekaterih upravljanj z nadomestili je delo potekalo po skupinah. Udeleženci so bili glede na vlogo v postopku razdeljeni na dve skupini: prva skupina je zajela civilno družbo iz sodelujočih občin v postopku umeščanja odlagališča NSRAO, v drugi skupini pa so bili predstavniki občinskih, državnih in drugih organizacij, ki v postopku sodelujejo formalno. V obeh skupinah sta razgovor vodila moderatorja. Po delavnici je sledila skupna predstavitev rezultatov. V tretjem sklopu je po uvodni predstavitvi namesto delavnic potekala odprta razprava po posameznih zastavljenih vprašanjih, mnenja udeležencev so se beležila.

Poročilo o Sklopu 1 – mnenje predstavnik LP o dosežkih in ovirah

V tem sklopu smo imeli 3 osnovne predstavitve, po 1 iz vsakega lokalnega partnerstva (Brežice, Dol pri Ljubljani in Krško). Predstavitve so bile dopolnjene s pogledi sodelujočih na delavnici.

Poročevalci so vsak s svojega stališča opredelili:

- Cilje lokalnega partnerstva v svoji občini, ki so bili specifični za skupino deležnikov,
- Uspešnost dejavnosti lokalnega partnerstva v svoji občini, ki so pripomogle k doseganju ciljev
- Težave lokalnega partnerstva v svoji občini, ki so ovirale doseganje ciljev,
- Uresničena in neuresničena pričakovanja skupine deležnikov v svoji občini.

Najmanj težav so izpostavili predstavniki LP Dol pri Ljubljani, kjer se srečujejo predvsem z začetnimi težavami organiziranja, postavitve ciljev in prepoznavnosti v lokalnem okolju. Izpostavljeno je bilo tudi financiranje, ki je po njihovem mnenju nezadostno za izvajanje kvalitetnih aktivnosti. Zato so predstavniki apelirali, naj ARAO in država nameni več sredstev za projekte.

Predstavniki LP Brežice in Krško pa se soočajo predvsem z izzivi, ki sovpadajo z zaključevanjem ene faze v postopku izgradnje odlagališča. LP Brežice se pri tem čutijo izigrane, saj menijo, da so bile odločitve v postopku izbora lokacije sprejete v korist krške lokacije. Izpostavili so problem sprejemanja odločitev, kot je bil postavljen v programu priprave DLN (iz 2004), ter nastale spremembe. Namesto, da bi bile vse lokacije vzporedno vrednotene, so se postopki časovno med sabo razšli. Problematizirali pa so tudi razdelitev nadomestila za omejeno rabo prostora, saj smatrajo, da je vplivno območje takega objekta širše. Poudarili so, da želijo nadaljevati z delom Lokalnega partnerstva tudi po sprejemu odločitve o lokaciji (torej po sprejemu uredbe o DPN za odlagališče NSRAO), saj jim to omogoča sodelovanje in informiranje o projektu, ki je skoraj na občinski meji ter s tem izpolnjevanje določil Aarhuške konvencije.

V LP Krško pa so predstavniki izpostavili problem delitve nadomestil znotraj občine. Nekateri predstavniki civilne javnosti so nezadovoljni z določbami uredbe o nadomestilih, ki predvideva priliv teh sredstev v občinski proračun. Smatrajo, da bi moralo del tega denarja nameniti najbližjim prebivalcem po nekem ključu. Nekateri predstavniki so izpostavili preveliko vlogo občinskih predstavnikov v strukturi LP. Prav tako je bil del pripomb namenjen slabi realizaciji dela znotraj LP, od problemov s poznim sprejemanjem programa dela LP, do zatona delovanja posameznih odborov. Moti jih tudi način sprejemanja odločitve v občini glede soglasja o predlogu DPN, ki je bil sprejet na občinskem svetu, in ne kot je zapisano v aktih LP Krško, da bodo odločali tudi v Lokalnem partnerstvu. Prav tako je bilo več kritik na račun dela države (MOP), saj so zahtevali spoštovanje rokov le od ljudi, sami pa so na primer za pripravo odgovorov na zbrane pripombe na predlog DPN potrebovali več kot leto dni. Kritike so bile tudi na delo občinskega sveta, saj so svetniki zelo slabo sodelovali v lokalnem partnerstvu. Civilna družba v občini Krško je sprožila več tožb na upravno sodišče, ki pa so bile vse zavrjene.

Kljub temu so predstavniki vseh deležnikov soglašali, da je potrebno delovanje lokalnih partnerstev nadaljevati v prilagojeni obliki tudi po sprejemu DPN za odlagališče NSRAO.

Ponovljeno je bilo povabilo predstavnikov LP v Belgiji, ki so se soočali s podobnimi problemi v preteklosti.

Poročilo o Sklopu 2 – predstavitev načinov upravljanja z nadomestili v svetu

V tem delu je zunanji raziskovalec predstavil pakete pomoči lokalnim skupnostim in načine upravljanja s sredstvi v nekaterih državah (Kanada, Francija, Švedska in VB). Pristopi kot tudi višina sredstev ter drugih spodbud so zelo različna. Značilno pa je, da je določen z lokalnimi skupnostmi, kjer obstajajo vplivi zaradi odlagališča radioaktivnih odpadkov. Poleg finančnih nadomestil se upoštevajo tudi zaposlitvene možnosti, izboljšanje infrastrukture, zavarovanje vrednosti lastnine (ki se kompenzira zaradi znižanja vrednosti), ter razvojne projekte. Vzporedno pa potekajo tudi ukrepi za povečanje moči lokalne skupnosti (sodelovanje pri odločanju, izboljšanje usposobljenosti za sodelovanje, enakopravnost sodelovanja tudi preko neodvisnih strokovnjakov).

Po predstavitve so se udeleženci razdelili v dve skupini: **lokalni predstavniki in nevladne organizacije (civilna družba)** ter predstavniki **vladnih in občinskih struktur (institucije)**. Odgovarjali so na tri vprašanja (ojačeno izpostavljena od 1 do 3). Rezultati odgovorov so bili skorajda enaki v obeh skupinah. Kjer so razlike v mnenju, je navedena skupina, ki ga je oblikovala:

1. Kako bi organizirali upravljanje z nadomestilom , ki naj bi ga dobila Vrbina?

- Nadomestilo spremeniti v odškodnino (potrebno je omejiti višino teh sredstev na v celoti 40 - 50 mio €, sedanji zneski 5 mio €/leto za obdobje 35 let, kar znese 175 mio € so previsoka) - **INŠTITUCIJE**
- Nadomestilo dobi občina/občine v vplivnem območju cca 10 km. Sredstva se stekajo na poseben podračun občin.
- Ustanovitev sklada, ki ga upravlja odbor. Odbor je sestavljen po načelih Aarhuške konvencije. Del njegovih članov mora biti iz KS, ki je v neposredni bližini objekta. Odbor bi skrbel za smotrno porabo sredstev.
- Sklad bi se financiral iz dobička, ki ga ustvari Gen.
- Ustanoviti je potrebno tudi Upravni in nadzorni odbor, v katerem ne bo predstavnikov lokalne oblasti. Poročanje o porabi sredstev in stanju projektov je sprotno in javno.

2. Za katere vrste projektov/pobud naj bi bila sredstva porabljena?

Potrebno je definirati »omejeno rabo prostora«. Projekti morajo odpravljati posledice omejene rabe. Projekti bi se delili v 2 večje skupine:

- Kolektivne:
 - Varovalne naprave
 - Sevanje – daljnovodi
 - Športni objekti in objekti, ki povečajo kvaliteto bivanja
 - Sredstva za izobraževanje, informiranje
 - Socialni programi.
- Individualne:
 - Odvozi smeti
 - Energija (zastonj elektrika)
 - Zdravstveno zavarovanje
 - Stavbno zemljišče - pokrivanje nadomestila za stavbno zemljišče.

3. Katere kriterije bi uporabili za izbor projektov, ki naj dobijo finančno podporo?

Kriteriji za izbor projektov so razdeljeni v 3 večje sklope. Ti sklopi pa so:

- omejena raba in posledice omejene rabe
- oddaljenost od objekta
- upoštevanje pobud posameznikov.

Kriteriji se lahko spremeninjajo.

Udeleženci CIP projekta so zaradi večinoma usklajenih mnenj o načinih upravljanja nadomestil in porabi sredstev med vsemi udeleženci predlagali, da ustrezne institucije (MOP, MG, ARAO in LP) predloge uporabijo v pripravi postopkov za ravnanje z nadomestili.

Poročilo o Sklopu 3 – ovrednotenje dosežkov CIP

V tem sklopu je bilo predstavljeno slovensko poročilo o vključevanju javnosti in izboljšanju upravljanja v postopku izbora lokacije, čemur je sledila okrogla miza in razprava o vrednostih mednarodnega projekta CIP k izboljšanju upravljanja v procesu ravnanja z radioaktivnimi odpadki po vnaprej pripravljenih vprašanjih.

V vodeni razpravi, ki je sledila postavljenim vprašanjem na temo opredelitev značilnosti procesa CIP v širšem okviru, so sodelovali vsi udeleženci delavnice.

Izpostavljeni so bili nekateri izzivi demokratične kulture in ravnotežja moči, oblikovanja stališč in iskanja možnosti za izboljšanje postopkov:

- Zastopanost ključnih deležnikov je bila v CIP-u, zlasti v zadnjem obdobju, relativno slaba. Ali pomeni to aroganco nekaterih odločevalcev, ker je že po njihovem mnenju vse odločeno, ali gre za abstinenco zaradi nevednosti, kar je bolj zaskrbljujoče in pomeni, da je potrebno na državni ravni čim prej sprožiti ustrezne dejavnosti, ki bodo stanje izboljšale.
- Motivacija za sodelovanje, zlasti dolgoročno, pri osebah, ki niso službeno vključeni, je problem,
- Kako zagotoviti dovolj ustreznih posvetovanj z deležniki, predvsem iskanja usklajenih rešitev,
- Problemi z izvajanjem določil Aarchuške konvencije, predvsem o pravnem varstvu ljudi glede okoljskih projektov, je še vedno problem, zato je potrebno podpreti projekte, ki potekajo na nivoju EU,
- Civilna družba je bila zelo zadovoljna z razpravo, ki je potekala v okviru CIP sestankov, taka oblika bo v nadaljevanju manjkala, zato pozivajo ARAO, da se poišče nove okvire, ki bi združevali tako različne predstavnike v postopku,
- Predstavniki NSD so prepoznali podane možnosti za razpravo znotraj CIP strukture, pa vendar ugotavljajo, da se ni na podlagi razprav in njihovih pobud nič spremenilo na postopku. Vezano na prejšnjo ugotovitev, je vprašanje, kaj se dogaja z zapisniki in poročili po sestankih. Ali jih odgovorni preberejo in upoštevajo ali ostanejo le na papirju. Zato je smiselno v prihodnje zahtevati tudi zelo konkretne akcijske načrte, ki bi jih lahko vsi vključeni sledili. Reprezentativnost tako široke skupine daje tudi določeno legitimnost. Konkreten predlog: pripravi se predstavitev projekta CIP z vsemi izzivi in problemi za vse Posavske občinske svetnike.
- Nekateri predstavniki so poudarili, da se po njihovem mnenju postopek umeščanja odlagališča ne končuje, temveč zapleta.
- Izpostavljena je bila vloga medijev: na lokalnem nivoju je kar nekaj informacij, manjka pa podajanje informacij v nacionalni javnosti in seveda opredelitev nacionalnih politikov do problema.

- Evropska dimenzija razprave sigurno pomaga, saj ji daje večjo kredibilnost, zaslombo, usmeritev in mednarodne izkušnje. Ker se bo projekt zaključil, bo tudi to zelo manjkalo. Na koncu sestanka so vsi udeleženci dobili formular s kriteriji sprejemljivosti, ki so bili izdelani po skupnem formatu. Dogovorjeno je bilo, da vsi udeleženci vrnejo nacionalnemu koordinatorju izpolnjen formular.

Podpredsednik CIP Slovenija g. Preskar je za zaključek povzel:

- Čeprav se CIP zaključuje, je občutek, kot da bi se šele dobro začel, saj je še vedno veliko problemov ali izzivov, ki bodo vplivali na nadaljevanje projekta odlagališča NSRAO.
- Lokalno prebivalstvo je pomemben del postopka, to je pravzaprav prvič, da se je pri okoljskem projektu ta vidik tako upošteval, tudi v formalnem in finančnem smislu.
- S situacijo glede umeščanja odlagališča NSRAO nekateri lokalni prebivalci niso najbolj zadovoljni, na podlagi tujih pristopov pa je možno iskati nove pristope in poti do izboljšanja.
- Z zaključki projekta CIP je potrebno seznaniti vse odločevalce (ministrstva, občinske svetnike in politiko), saj bodo le tako lahko uspešno izboljšani postopki, ne le za odlagališče NSRAO temveč tudi za druge t.i. tvegane okoljske projekte.
- Potrebno je najti oblike za nadaljevanje dela, tako za CIP kot tudi za lokalna partnerstva, ki so bila, čeprav pogosto kritizirana, edina razpoložljiva oblika informiranja in vključevanja javnosti kot določa Aarchuška konvencija.
- Predstavnik koordinatorja CIP pa se zaprosi, da o stališčih in delu slovenske NSD poroča na evropske m nivoju.

ZAKLJUČEK

Projekt CIP je bil v Sloveniji zasnovan predvsem z namenom, da v lokalnih partnerstvih Krško, Brežice in Dol pri Ljubljani izboljša upravljanje v procesu ravnanja z nizko in srednje radioaktivnimi odpadki. Vpetost v mednarodni projekt CIP naj bi omogočila v teh lokalnih partnerstvih oceniti obstoječe prakse vključevanja javnosti, identificirati problemska področja, ovire in izzive, določiti, na katerih področjih so potrebne raziskave oz. izmenjave dobrih praks z ostalimi evropskimi državami, ter pripraviti priporočila za izboljšanje vključujočega upravljanja na področju ravnanja z NSRAO.

Za doseg te ciljev je bila vzpostavljena Nacionalna skupina deležnikov (NSD), ki si je na začetku delovanja zastavila jasne cilje in jih skozi triletno obdobje uresničevala predvsem na skupnih delavnicah. Na področju raziskav in izmenjave dobrih praks je imela NSD močno podporo in plodno sodelovanje mednarodne skupine strokovnjakov, partnerjev projekta CIP.

Na vseh delavnicah NSD (ki so podrobneje predstavljene v predhodnem poglavju, pregled delavnic pa je podan v spodnji tabeli) so številne predstavitve in razprave obsegale tako problematiko učinkovitega vključevanja javnosti, kot tudi vsebinske teme, ki so se v delovanju lokalnih partnerstev pokazale kot problematične ali ne dovolj raziskane in so kot take pomenile oviro za uspešno delovanje lokalnih partnerstev. Nekaj teh vsebin so člani NSD izpostavili že na prvi delavnici - ob navedbi svojih pričakovanj v projektu CIP. Še natančneje so te problemske vsebine izstopile na drugi delavnici skozi SWOT analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti lokalnih partnerstev. Na tretji delavnici so udeleženci predlagali, kako bi instrumenta celovite in projektne presoje vplivov na okolje lahko bolje podpirala sodelovanje javnosti. Na četrti delavnici pa so predstavniki partnerjev vseh treh lokalnih partnerstev ocenili dosežke in

ovire v delovanju LP ter aktualne izzive v obdobju, ko so sedanja LP v zaključni fazi. Na peti, sklepni delavnici so predstavniki LP ocenili uspešnost pri doseganju pričakovanih in zastavljenih ciljev LP, pa tudi vlogo, pomen in predvsem koristi, ki jih je v delovanje LP prinesel projekt CIP. V svojih predstavitev so pohvalili dosežen napredek na nekaterih področjih in hkrati izrazili kritiko nad mnogimi pomanjkljivostmi, ki jih ni bilo mogoče odpraviti kljub jasnim usmeritvam projekta CIP.

NSD delavnice	Datum	Lokacija	Število udeležencev	Vsebina
1	20.6.2007	Krško	24	<ol style="list-style-type: none"> 1. Specifičnosti dojemanja jedrske problematike v Sloveniji 2. Iskanje lokacije za odlagališče NSRAO: stigma in zaupanje 3. Delavnica: specifični cilji, načela delovanja CIP in predlog vsebin projekta v Sloveniji 4. Raziskovalne naloge v CIP in slovenska pričakovanja
2	10.1.2008	Brežice	31	<ol style="list-style-type: none"> 1. Delavnica: Stanje v lokalnih partnerstvih po letu in pol delovanja z SWOT analizo 2. Izkušnje iz delovanja LP v Belgiji 3. Predstavitev študij po naročilu LP: <ul style="list-style-type: none"> • Nadomestila lokalnim skupnostim • Opredelitev vpliva odlagališča na razvojni potencial lokalne skupnosti 4. Predstavitev raziskovalnih projektov CIP: <ul style="list-style-type: none"> • Vključena lokalna skupnost • Francoske izkušnje z dolgoročnim nadzorom • Odločevalski proces in nivoji vplivanja
3	17.6.2008	Dol pri Ljubljani	26	<ol style="list-style-type: none"> 1. PVO in slovenska zakonodaja: priložnost za sodelovanje javnosti v odločevalskem procesu 2. Varuh človekovih pravic in okolje 3. PVO za odlagališče izrabljenega jedrskega goriva na Finskem (pregledna študija) in sodelovanje javnosti 4. Delavnica: Kako razumeti PVO in razprava o finskih izkušnjah – predlog izboljšanja presoje vplivov na okolje v Sloveniji 5. Določitev vključene javnosti v primeru ravnanja z RAO v VB

				6. Trajnostne rešitve ravnanja z NSRAO na lokalnem nivoju – prispevek lokalnih skupnosti k varnosti
4	19.1.2009	Krško	40	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mnenja o dosežkih in ovirah v delovanju LP: ocena vseh partnerjev 2. Prispevek raziskav CIP: <ul style="list-style-type: none"> • Postopki izbora in nadzora ravnanja z RAO: mednarodne izkušnje • Definicije vključene javnosti 3. Pravni vidiki postopka in Arhuška konvencija 4. Delavnica: preoblikovanje lokalnih partnerstev v novo fazo
5	8.10.2009	Ljubljana	33	<ol style="list-style-type: none"> 1. Presek stanja delovanja lokalnih partnerstev 2. Nekateri primeri upravljanja z nadomestili in delavnica o pristopih 3. Predstavitev poročila za Slovenijo o vključevanju javnosti v postopku izbora lokacije 4. Razprava o vrednostih mednarodnega projekta CIP k izboljšanju upravljanja v procesu ravnanja z RAO

Vse našteje delavnice so nedvomno občutno okrepile zmogljivosti udeležencev na področju vključevanja javnosti, pokazale pa so tudi na izzive, ki so za enkrat ostali nerešeni. V zaključku Poročila CIP želimo povzeti napredek, ki ga je k vključujočem upravljanju na področju ravnanja z odpadki doprinesel projekt CIP. V nadaljevanju so navedeni tako vidiki, kjer so bili učinki vidno pozitivni, kot tudi tisti, kjer so potrebne izboljšave. V teh primerih navajamo tudi priporočila za izboljšave. Ocene in priporočila so splošne narave in se ne nanašajo na posamezno lokalno partnerstvo.

Pri nevtralni oceni uspešnosti vključevanja javnosti v delovanju lokalnih partnerstev in ravnanju z NSRAO si lahko pomagamo z določili Arhuške konvencije, ki pomenijo predpogoje za učinkovito vključevanje javnosti. Ti predpogoji so:

- vključevanje javnosti v zgodnji fazi, ko so odprte še vse možnosti, in kontinuirano do zaključka procesa,
- dostopnost vseh relevantnih informacij,
- zastopanost in motivacija vseh ključnih deležnikov,
- zagotovitev ustreznih in dovolj številčnih posvetovanj, kjer v razpravah sodelujejo vse ključne skupine deležnikov in zainteresirana javnost,
- obravnava podanih mnenj in predlogov javnosti ter poročanje o vplivih na odločitve,
- ocenjevanje dosedanjega procesa in predlogi izboljšav v prihodnje.

Informiranost in zgodnje vključevanje

Po navedbah večine udeležencev LP se je dostop do informacij glede odlagališča NSRAO v zadnjem času močno izboljšal (čeprav bi si želeli več celovitejših informacij, ki bi vključevale na primer tudi 2. blok NEK). Prav tako so bile omogočene priložnosti, da občani skozi različne odbore LP sodelujejo v procesu. Povečala se je ozaveščenost prebivalcev o vplivih NSRAO, deloma tudi sprejemljivost odlagališča. Dobrodošla je bila množica srečanj, na katerih so občani spoznavali nove vsebine in izmenjevali mnenja in predloge s strokovnjaki in predstavniki uprave, ter spoznavali tuje primere dobre prakse.

Prva dva predpogoja za učinkovito vključevanje javnosti - vključevanje javnosti v zgodnji fazi, ko so odprte še vse možnosti ter dostopnost vseh relevantnih informacij - bi torej lahko ocenili kot zadovoljivo upoštevana in izvajana. Povsem drugače pa je z ostalimi štirimi predpogoji.

Priporočilo:

Zagotavljanje ustreznih informacij je predpogoj za »informirano« vključevanje javnosti, pomembno pa je tudi, da so informacije kakovostne, količinsko in vsebinsko ustrezne, predvsem pa razumljive za ciljne skupine, ki so jim namenjene.

V skladu z Arhuško konvencijo je potrebno zagotoviti dvo-plastnost informacij, ki so namenjene vključevanju javnosti:

- vsebinske informacije, ki zajemajo vse relevantne vsebinske dokumente, povezane z DPN: ta gradiva morajo biti vsebinsko jasna in razumljiva, javnosti morajo omogočati enostavno oblikovanje mnenj in predlogov, vsebovati morajo reference in uporabljene vire ter morebitne uporabne povezave.
- informacije povezane z vključevanjem javnosti: predstavljen mora biti procesni načrt z jasnimi cilji, časovnim in vsebinskim razporedom posvetovanj, z načini za posredovanje mnenj in predlogov ter načini za obravnavo ter zavzetje stališč do prispelih predlogov in mnenj sodelujoče javnosti.

Zastopanost deležnikov in motivacija za sodelovanje

Glede na dejstvo, da so bila lokalna partnerstva odprta in so bili k sodelovanju povabljeni vsi zainteresirani občani, so imeli skozi odbore LP možnost sodelovanja vsi zainteresirani. Začetna dokaj dobra zastopanost deležnikov se je kmalu občutno zmanjšala, prav tako nekateri odbori niso bili več sklicani, kar je zagotovo še zmanjševalo interes in motiviranost za sodelovanje.

Priporočilo:

Na samem začetku vsakega procesa, v katerem sodeluje javnost, je potrebna identifikacija ključnih deležnikov, ki naj bi bili aktivno vključeni v proces. (Deležniki so posamezniki, interesne skupine ali organizacije, na katere imajo načrti, ki se sprejemajo, pozitiven ali negativen učinek. Prav tako so deležniki tisti, ki lahko s podatki, znanjem in izkušnjami vplivajo na oblikovanje odločitev ter tisti, ki so za sodelovanje zainteresirani.)

Po potrebi se z analizo deležnikov prouči njihove interese, odgovornosti, pa tudi njihove možne prispevke k oblikovanju rešitev. Te ključne deležnike kot tudi širšo javnost se ažurno obvešča o možnostih sodelovanja, pa tudi o tem, kako je sodelovanje javnosti prispevalo k odločitvam. Če bodo ti vplivi vidni, potem bo tudi verjetnost, da deležniki ohranijo zaupanje in motivacijo za sodelovanje v procesu, velika.

Posvetovanja omogočajo skupne razprave predstavnikov vseh treh partnerjev LP

Skozi lokalna partnerstva so bila organizirana mnoga srečanja in razprave, ki so omogočile, da se je javnost bolje seznanjala s problematiko, in da so se slišala tudi mnenja lokalnih prebivalcev.

To so udeleženci pohvalili. Vendar je začetna dinamika posvetovanj usahnila, nekateri odbori lokalnih partnerstev se vse redkeje sestajajo, v okviru LP deluje le še koordinacijsko telo. Načelo »partnerstva« je kršeno, lokalni prebivalci se ne počutijo kot enakovreden član lokalnega partnerstva. Ta dejstva zmanjšujejo možnosti za odprto in pregledno posvetovanje z javnostjo. Poleg tega nekatere tematike in izzivi, ki so jih skupine občanov sicer izpostavile kot izjemno pomembne, niso bili ustrezno obravnavani na skupnih razpravah, ali niso celo niti prišli na dnevni red razprav v okviru LP. Med najbolj izpostavljenimi temami, kjer še vedno obstajajo odprta vprašanja in močno nasprotujoča si mnenja ter bi jim bilo zato potrebno posvetiti več moderiranih razprav ali celo mediacij, so na primer vprašanje t.i. prizadete javnosti in nadomestil zaradi omejene rabe, zahteva po obravnavi odlagališča NSRAO v kontekstu celovitega razvoja regije, pa tudi (ne)ustreznost postopka, ki vzpodbuja tekmovalnost namesto povezovanja lokalnih partnerstev Brežice in Krško, ter nekatera druga.

Priporočilo:

Cilj vključevanja javnosti je zainteresiranim prebivalcem omogočiti, da so ustrezno obveščeni in da lahko sodelujejo pri izmenjavi mnenj, informacij in znanj v odločevalskem procesu, preden je odločitev sprejeta. Dobro izveden vključujoči proces prebivalcem omogoči, da lahko izražajo svoja mnenja in podajajo predloge, da o tem razpravljajo z drugimi deležniki in tako spoznajo tudi njihova stališča, da presežejo konfliktne situacije in da razumejo, na kakšnih podlagah so bile oblikovane odločitve. Proces sodelovanja javnosti dviga raven ozaveščenosti in znanja ter ustvarja pripadnost in podporo za kasnejšo usklajeno izvedbo v praksi.

Mnenja in predlogi javnosti ter njihovi vplivi na odločitve

Možnost vplivanja na odločitve je bila po mnenju predstavnikov občanov v lokalnih partnerstvih omejena oz. v najboljšem primeru le delno uresničena. Po mnenju predstavnikov občanov vodstvo občin pogosto ni ustrezno obravnavalo, niti upoštevalo njihovih predlogov. Ostre in pogosto izražene kritike na delavnicah NSD so dokaz, da je bil ta vidik učinkovitega sodelovanja javnosti zanemarjen. Vtis je, da se mnenja in predlogi javnosti hitro upoštevajo takrat, ko podpirajo usmeritve lokalne oblasti, oz. ostajajo spregledani takrat, kadar so v njihovem nasprotju.

Priporočilo:

Neupoštevanje ali celo ignoriranje mnenj in predlogov sodelujočih deležnikov pomeni kršitev osnovnega načela vključevanja javnosti, ki pravi, da morajo imeti občani, ki jih odločitve zadevajo, možnost podajanja mnenj o problemih in hkrati priložnosti za razpravo in za preudarjanje z drugimi deležniki o najboljših rešitvah za te probleme. Taka razprava zmanjšuje konflikte, ustvarja pripadnost in krepi medsebojno zaupanje.

Vključevanja javnosti se lotimo izključno samo takrat, kadar imamo iskren namen mnenja in predloge javnosti tudi dejansko obravnavati in do njih zavzeti stališča. V takem primeru mnenja in predloge ustrezno beležimo, in jih hkrati z zavzetimi stališči objavimo. Poročamo tudi o tem, kako so predlogi javnosti vplivali na oblikovanje odločitev.

Ocenjevanje dosedanjega procesa in predlogi izboljšav

Razen skozi projekt CIP proces delovanja lokalnih partnerstev skoraj ni bil ocenjen.

Priporočilo:

Proces vključevanja javnosti je potrebno spremljati in evalvirati sproti ob zaključku vsake faze procesa, na podlagi sprotih ocen in spoznanj pa dopolniti in prilagoditi nadaljnje dejavnosti.

Parametri za vrednotenje uspešnosti vključevanja javnosti so lahko naslednji:

- Vsebinski parametri:
 - količinski in kakovostni prispevek sodelujoče javnosti,
 - dosežena raven sprejemljivosti končne odločitve.
- Parametri vezani na proces vključevanja:
 - razpoložljivost dveh sklopov informacij (vsebinskih in procesnih)
 - informiranje in vključevanje javnosti v zgodnji fazi, ko so bile odprte še vse možnosti
 - zastopanost in številčnost deležnikov iz vseh štirih glavnih deležniških skupin
 - zagotovljena pomoč deležnikom za učinkovito sodelovanje
 - zadostno število posvetovanj, ki so deležnikom omogočila razprave in preudarjanje različnih rešitev
 - zavzeta jasna stališča do mnenj in predlogov deležnikov
 - izboljšano znanje in veščine vseh udeležencev procesa.

CIP razsežnosti

Mednarodni projekt CIP in spremljajoče aktivnosti so bile v primeru umeščanja lokacije za odlagališče NSRAO zelo pomembne iz več vidikov. Čeprav so bila pričakovanja deležnikov v začetku zelo različna in pogojena predvsem z njihovo vlogo v postopku in interesi (na primer: deležniki znotraj lokalnih skupnosti, predstavniki uradnih inštitucij, ARAO, nevladne organizacije, drugi deležniki), pa je proces omogočil, da so vključeni posamezniki prepoznali in razumeli različne vloge deležnikov. Delavnice, ki so potekale v okviru projekta CIP, so zagotovile ustrezen forum za izmenjavo mnenj, različnih pogledov in razpravo o včasih tudi nasprotujočih vprašanjih (kot so: način upravljanja z nadomestili, definicija vključene javnosti, izzivi delovanj lokalnih partnerstev, vključevanje prebivalcev v postopke po izboru lokacije, pričakovanja do pristojnih ministrstev in ARAO,...). Skozi sodelovanje tudi predstavnikov uradnih inštitucij, ki so običajno vključeni le v formalnih postopkih, so bili zagotovljeni direktni kontakti ter tako izboljšane komunikacijske poti med udeleženci. Tak pristop je pravzaprav novost v Sloveniji in pomeni nadstandard glede na običajne postopke. Projekt CIP je zagotovil tudi boljšo politično podporo celotnemu postopku, čeprav je bilo opaziti nekoliko slabo udeležbo predstavnikov iz nacionalnega nivoja.

Priporočilo:

Večina udeležencev projekta CIP je izrazila željo, da bi se podoben proces s tako široko udeležbo organiziral tudi v prihodnosti, po izboru lokacije za odlagališče NSRAO, saj nacionalna skupina deležnikov ob prisotnosti mednarodnih strokovnjakov omogoča razpravo med različnimi interesi in normalizira področje upravljanja ravnanja z radioaktivnimi odpadki. Mednarodni primeri in izkušnje s pozitivnimi in negativnimi vidiki lahko služijo kot modeli izboljšane upravljanje na tem področju.

Dodatek1: Program dela CIP Slovenija v okviru mednarodnega projekta Cowam In Practice 2007-2009

Specifični cilji za sodelovanje v Nacionalni skupini deležnikov (NSD):

- Analizirati vključujoče upravljanje (soupravljanje) v Sloveniji na področju umeščanja odlagališča nizko in srednje radioaktivnih odpadkov, ter sodelovati s predstavitvami izkušenj v strokovni razpravi na ravni EU
- na podlagi primerjave s drugimi uspešnimi pristopi ob upoštevanju nacionalnih značilnosti nadgraditi participiranje javnosti, zlasti lokalne, v postopku izbora lokacije in izgradnje odlagališča ter
- tako prispevati k napredku in zvišanju družbene sprejemljivosti v vodenju programov na področju ravnanja z radioaktivnimi odpadki.

Splošni cilji:

- Zagotoviti vključevanje javnosti v postopku izbora lokacije in pri umeščanju odlagališča v prostor,
- Zagotoviti upoštevanje vseh interesov v postopku.

Predlogi vsebin:

1. Predstavitev projekta COWAM - rezultati in novega projekta CIP
2. Situacija glede umeščanja odlagališča v prostor v Sloveniji - Delovanje lokalnih partnerstev v Sloveniji – situacija in analiza
3. Mednarodne izkušnje glede umeščanja odlagališč v prostor (s poudarkom na vključujočem upravljanju)
4. Evropska energetska slika in načrti v Sloveniji
5. Odgovornosti obeh lastnikov jedrske elektrarne NEK

Udeleženci:

- Lokalno partnerstvo Krško 4
- Lokalno partnerstvo Brežice 4
- Občina Dol pri Ljubljani 2
- REC z NGO 3
- Univerza v Ljubljani 2
- MOP, MG 2
- URSJV 1
- RTV Slovenija 1,
- DJS 1
- ARAO 1
- NEK in Gen energija

Delovanje:

- Pet srečanj v obdobju od junija 2007 do oktobra 2009 Nacionalne skupine deležnikov (NSG), ki vključuje:
 - Deležniki iz Slovenije,
 - NF (facilitator) skozi vseh 5 srečanj

- Nekateri člani MTF (skupina za metodološke naloge) skupine na prvih štirih srečanjih (vsak član MTF skupine mora biti skupno na 4 NSG srečanjih; dva srečanja v dveh različnih državah)

Osnutek dnevnega reda 1. sestanka Nacionalne skupine deležnikov, 20.6.2007, Krško:

1. Predstavitev C2 in CIP – Gilles Dubreuil (Roadmap, CIP)
2. Predlog in razprava o specifičnih ciljih in načelih delovanja Nacionalne skupine deležnikov, predlog vsebin večletnega projekta CIP v Sloveniji– Milena Marega
3. Posebnosti dojemanja jedrske problematike v Sloveniji – Drago Kos, Marko Polič
4. Predstavitev raziskovalnih nalog, ki jih bo vodila skupina EU ekspertov - Gilles Dubreuil
5. Določitev kriterijev uspeha glede na cilje – Nadja Železnik

Dodatek 2: Seznam vabljenih in prisotnih na delavnici Nacionalne skupine deležnikov Slovenije, 10.1.2008, Brežice

Vabljeni	Ustanova	Prisotni
dr. Andrej Stritar, direktor	Uprava RS za jedrsko varnost	
ga. Metka Černelč, generalna direktorica	MOP, Direktorat za prostor	
ga. Ana Vidmar	MOP, Direktorat za prostor	
ga. Barbara Radovan	MOP, Direktorat za prostor	
mag. Radovan Tavzes, generalni direktor	MOP, Direktorat za okolje	
ga. Mateja Klinar	MOP, Direktorat za okolje	Mateja Klinar
ga. Vesna Kolar-Planinšič	MOP, Direktorat za okolje	
dr. Igor Šalamun, generalni direktor	MG, Direktorat za energijo	Milena Černilogar Radež
mag. Martin Novšak, direktor	Gen energija	
mag. Jože Špiler	Gen energija	Jože Špiler
g. Stane Rožman, predsednik uprave	Nuklearna elektrarna Krško	
g. Ivan Špiler	Nuklearna elektrarna Krško	Ivan Špiler
Ga. Ida Novak-Jerele	Nuklearna elektrarna Krško	Ida Novak-Jerele
g. Ivan Molan, župan	Občina Brežice	Aleksander Denzič
g. Primož Zupančič, župan	Občina Dol pri Ljubljani	Primož Zupančič
ga. Anica Valentinčič	Dol pri Ljubljani	Jože Virant, Marija Zajec
g. Franc Bogovič, župan in predsednik CIP Slovenija	Občina Krško	Franc Bogovič
g. Stane Preskar, Lokalno partnerstvo Brežice, podpredsednik CIP Slovenija	Lokalno partnerstvo Brežice	Stane Preskar
KS Globoko	Lokalno partnerstvo Brežice	
g. Ivan Polajžar	Lokalno partnerstvo Brežice	Ivan Polajžar, Stane Radanovič, Hrvoje Oršanič
ga. Metka Resnik		
ga. Klavdija Žibert, Lokalno partnerstvo Krško	Občina Krško	Klavdija Žibert
g. Matej Drobnič	Lokalno partnerstvo Krško	Matej Drobnič
g. Anton Mustar	Lokalno partnerstvo Krško	
g. Bojan Petan	Lokalno partnerstvo Krško	Bojan Petan, Andreas Repše
g. Janko Hrovat	Lokalno partnerstvo Krško	
g. Janko Strašek, direktor	Sklad za razgradnjo NEK	Janko Strašek
ga. Milena Marega, direktorica	REC	Milena Marega
ga. Tina Divjak	PIC	Lidija Živčič
g. Karel Lipič	ZEG	Karel Lipič
prof. dr. Drago Kos	Univerza v Ljubljani	

prof. dr. Marko Polič	Univerza v Ljubljani	Marko Polič
g. Gilles H. Dubreuil, direktor, glavni koordinator CIP	Mutadis	Gilles H. Dubreuil
g. Erik Leas	SCK.CEN	Erik Leas
g. Gaston Meskens	SCK.CEN	Gaston Meskens
ga. Renata Dacinger	RTV SLO	
dr. Boštjan Končar, predsednik	DJS	
dr. Miran Veselič, direktor	ARAO	Miran Veselič
dr. Metka Kralj	ARAO	Metka Kralj
ga. Irena Daris	ARAO	Irena Daris, Martina Pibernik
mag. Nadja Železnik, nacionalni koordinator	ARAO	Nadja Železnik

Dodatek 3: Tabela 1- SWOT - Analiza prednosti, pomanjkljivosti priložnosti in nevarnosti delovanja Lokalni partnerstev v Krškem in Brežicah

Prednosti	Pomanjkljivosti
<p>Povezovanje lokalnih akterjev, nevladnih organizacij in civilne družbe (13)²</p> <p>Obveščenost (10)</p> <p>Možnost sodelovanja pri sprejemanju odločitev (5)</p> <p>Spoznavanje primerov dobre prakse (5)</p> <p><i>Kakovostnejše odločitve</i> (4)</p> <p>Spoznavanje in raziskovanje vlog posameznih akterjev (4)</p> <p>Možnost posvetovanja in dogovarjanja ter izmenjava mnenj in izkušenj udeleženi partnerjev</p> <p>Krepitev zaupanja med partnerji in zmanjševanje blokad</p> <p>Dvig partnerske kulture med tremi partnerji (čeprav stanje še ni idealno)</p>	<p>Pomanjkljiva kultura dialoga in posledično upadanje interesa za sodelovanje (10); Dialog pogosto omejen na ozek krog ljudi; Ni direktnega dialoga med prebivalci in ARAO, vse gre preko občine</p> <p>Neuresničitev pričakovanj in upadanje interesa za sodelovanje v LP; Nerealna in težko izvedljiva pričakovanja (6)</p> <p>Motivacija za sodelovanje – večja vloga mnenjskih voditeljev (6)</p> <p><i>Neupoštevanje pomena, načel in pravil LP</i> (6)</p> <p><i>Politizacija</i> (6)</p> <p>Državne institucije niso vključene v komunikacijo z LP (5)</p> <p>Pomanjkljivo, neobjektivno obveščanje; V informativni tok vključiti tudi državne institucije)</p> <p>Nesmotrna poraba sredstev</p> <p>Problem parcialnih interesov; LP mnogi razumejo kot poligon za iztrženje svojega interesa</p> <p><i>Pomanjkanje znanja, veščin in pravil delovanja LP</i></p> <p>Nesodelovanje z drugimi LP</p> <p>Pomanjkljiva zastopanost oz. struktura udeležencev LP: niso neposredno zastopane vse strukture prebivalstva (napr. civilne iniciative, NVO,...), posledica je ne-zastopanost prizadetih krajanov</p>

² Številke v oklepajih ponazarjajo pomembnost, ki so jo udeleženci delavnice s prioritizacijo namenili posameznemu vidiku. Nižje številke niso navedene.

	<p>Nezaupanje v institucije</p> <p>Nedorečen odnos med LP in občino; Vloga župana je prevladujoča; Občinski svetniki ne sodelujejo v LP; Dogovori se sklepajo izven LP;</p> <p>Vloga in namen LP nista dovolj in stalno pojasnjavana v javnosti in v medijih</p> <p>Dvom, da je ime Lokalno partnerstvo ustrezno</p>
Priložnosti	Nevarnosti
<p>Zavedanje, da je vprašanje nacionalnega pomena mogoče rešiti v konkretnem lokalnem okolju, medsebojni posluš enih za interese drugih - tudi lokalno okolje za državo (14)</p> <p>Finančna kompenzacija (10)</p> <p>Izdelava dogovora, meril in metode za delitev sredstev, ki se pridobivajo za kompenzacijo negativnih dejavnikov, po krožnicah od objekta, neodvisno od trenutne volje lokalne politike</p> <p>Usklajevanje interesov, vpliv prebivalcev na razvoj regije; Urejanje družbenih odnosov na daljši rok (8)</p> <p>Tuje izkušnje; Povezovanje lokalnih akterjev, NVO in civilne družbe na mednarodnem nivoju (4)</p> <p>Dostop do informacij; Interes po informacijah;</p> <p>Iniciranje raziskav (4)</p> <p>Zavest o pomenu participacije</p> <p>Posluš politike in stroke za dvig kvalitete življenja prebivalstva v neposredni bližini; Hiter odziv politike in stroke na pobude LP</p> <p>Objektivni lokalni mediji</p> <p>Stanje energetske bilance Slovenije in politike EU</p>	<p>Neustrezna merila pri obravnavi območij in dodeljevanju nadomestil (13)</p> <p>Neustrezni in zapleteni postopki; Vzpodbujanje tekmovalnosti ne pa sodelovanja (12)</p> <p>Vmešavanje politike; Politična propaganda za samo-promocijo (8)</p> <p>Zastopanje ozkih, osebnih ali krajevnih interesov, za kar je skoraj nemogoče zagotoviti zakonsko podlago (6)</p> <p>Reševanje problemov na ulici (6)</p> <p>Nespoštovanje dogovorov, neizpolnitev obljub politike; nedefiniranost dogovorov (5)</p> <p>Pristranski mediji, krepitev negativnega javnega mnenja (5)</p> <p>Časovni pritisk (5)</p> <p>Neupoštevanje vseh relevantnih predlogov LP (4); Togost državnih institucij, selektivno upoštevanje predlogov LP</p> <p>Podcenjevanje družbene klime</p> <p>Nezavedanje velike odgovornosti javnih voditeljev</p> <p>Lokalno partnerstvo se čuti kot neenakovredno tretiran partner</p> <p>Nevarnost zanemarjanja varstva narave in</p>

<p>Dialog različnih strok; Več posluha za stroko in strok. odločitve</p> <p>De-ideologizacija okoljskih vprašanj</p> <p>Priložnost za poravnavo dolgov; Priložnost za razčiščevanje stari/odprtih vprašanj</p> <p>Priložnost za državno, da uporabi tak pristop v drugih projektih (HE, Feniks)</p> <p>Seznanjanje in spoznavanje širše slov. javnosti o tem področju in postopku</p> <p>Nadaljevanje LP tudi po izboru lokacije</p>	<p>ohranjanja biotske raznolikosti</p> <p>Veliki stroški</p>
---	--

Dodatek 4: Seznam vabljenih in prisotnih na Tretji delavnici Nacionalne skupine deležnikov Slovenije, 17.6.2008, Dol pri Ljubljani

Vabljeni	Ustanova	Prisotni
dr. Andrej Stritar, direktor	Uprava RS za jedrsko varnost	
ga. Metka Černelč, generalna direktorica	MOP, Direktorat za prostor	
ga. Ana Vidmar	MOP, Direktorat za prostor	
ga. Barbara Radovan	MOP, Direktorat za prostor	
Dr. Samo Kopač, v.d. generalni direktor	MOP, Direktorat za okolje	
ga. Mateja Klinar	MOP, Direktorat za okolje	Mateja Klinar
ga. Vesna Kolar-Planinšič	MOP, Direktorat za okolje	
dr. Igor Šalamun, generalni direktor	MG, Direktorat za energijo	
Mag. Milena Černilogar Radež	MG, Direktorat za energijo	Milena Černilogar Radež
Mag. Kornelija Marzel	Varuh človekovih pravic RS	Martina Ocepek
g. Martin Novšak, direktor	Gen energija	
mag. Jože Špiler	Gen energija	
g. Stane Rožman, predsednik uprave	Nuklearna elektrarna Krško	
g. Ivan Špiler	Nuklearna elektrarna Krško	
Ga. Ida Novak-Jerele	Nuklearna elektrarna Krško	Ida Novak-Jerele
g. Ivan Molan, župan	Občina Brežice	
g. Primož Zupančič, župan	Občina Dol pri Ljubljani	Primož Zupančič
g. Jože Virant	Občina Dol pri Ljubljani	Jože Virant
Ga. Marija Zajec	Občina Dol pri Ljubljani	Marija Zajec
ga. Anica Valentinčič	Občina Dol pri Ljubljani	Anica Valentinčič
g. Aleksander Denzič	Občina Brežice	
g. Branko Blaževič	Občina Brežice	
g. Franc Bogovič, župan in predsednik CIP Slovenija	Občina Krško	
g. Stane Preskar, Lokalno partnerstvo Brežice, podpredsednik CIP Slovenija	Lokalno partnerstvo Brežice	
KS Globoko	Lokalno partnerstvo Brežice	
g. Ivan Polajžar	Lokalno partnerstvo Brežice	Ivan Polajžar
G. Stane Radanovič	Lokalno partnerstvo Brežice	Stane Radanovič
g. Branko Brečko	Lokalno partnerstvo Brežice	Branko Brečko
ga. Metka Resnik	Občina Krško	
ga. Klavdija Žibert, Lokalno partnerstvo Krško	Občina Krško	Klavdija Žibert
Ga. Simona Lubšina	Občina Krško	Simona Lubšina
g. Matej Drobnič	Lokalno partnerstvo Krško	
g. Anton Mustar	Lokalno partnerstvo Krško	

g. Bojan Petan	Lokalno partnerstvo Krško	Bojan Petan
g. Andreas Repše	Lokalno partnerstvo Krško	
g. Janko Hrovat	Lokalno partnerstvo Krško	
g. Janko Strašek, direktor	Sklad za razgradnjo NEK	
ga. Milena Marega , direktorica	REC	Milena Marega
ga. Tina Divjak	PIC	
g. Karel Lipič	ZEG	Karel Lipič
Ga. Smiljana Jurečič	ZEG	Smiljana Jurečič
prof. dr. Drago Kos	Univerza v Ljubljani	Drago Kos
prof. dr. Marko Polič	Univerza v Ljubljani	Marko Polič
g. Stephane Baude	Mutadis	Stephane Baude
ga. Claire Mays	Symlog	Claire Mays
dr. Boštjan Končar, predsednik	DJS	
dr. Miran Veselič, direktor	ARAO	Miran Veselič
dr. Metka Kralj	ARAO	Metka Kralj
ga. Irena Daris	ARAO	Irena Daris
Ga. Marija Fabjan	ARAO	
Ga. Martina Pibernik	ARAO	Martina Pibernik
mag. Nadja Železnik, nacionalni koordinator	ARAO	Nadja Železnik

Dodatek 5: Seznam vabljenih in prisotnih na četrti delavnici Nacionalne skupine deležnikov Slovenije, 19.1.2009, Krško

Vabljeni	Ustanova	Prisotni
dr. Andrej Stritar, direktor	Uprava RS za jedrsko varnost	Nuša Majhenc, Polona Tavčar
ga. Metka Černelč, generalna direktorica	MOP, Direktorat za prostor	
ga. Ana Vidmar	MOP, Direktorat za prostor	
ga. Barbara Radovan	MOP, Direktorat za prostor	
Dr. Samo Kopač, v.d. generalni direktor	MOP, Direktorat za okolje	
ga. Mateja Klinar	MG, Služba za kohezijsko politiko	
ga. Vesna Kolar-Planinšič	MOP, Direktorat za okolje	
Mag. Janez Kopač, v.d. generalni direktor	MG, Direktorat za energijo	
Mag. Milena Černilogar Radež	MG, Direktorat za energijo	Milena Černilogar Radež
g. Martina Ocepek	Varuh človekovih pravic RS	Martina Ocepek
g. Martin Novšak, direktor	Gen energija	
mag. Jože Špiler	Gen energija	
g. Stane Rožman, predsednik uprave	Nuklearna elektrarna Krško	
g. Ivan Špiler	Nuklearna elektrarna Krško	Darinka Kordec
Ga. Ida Novak-Jerele	Nuklearna elektrarna Krško	Ida Novak-Jerele
g. Ivan Molan, župan	Občina Brežice	Patricia Čular
g. Primož Zupančič, župan	Občina Dol pri Ljubljani	
g. Jože Virant	Dol pri Ljubljani	Jože Virant
Ga. Marija Zajec	Dol pri Ljubljani	
ga. Anica Valentinčič	LP Dol pri Ljubljani	Angelca Škrajnar
dr. Dejan Žihner	LP Dol pri Ljubljani	
g. Rok Prevc	LP Dol pri Ljubljani	Rok Prevc
Mag. Marjan Bat	LP Dol pri Ljubljani	
g. Aleksander Denzič	LP Brežice	
g. Branko Blažević	Občina Brežice	
g. Franc Bogovič, župan in predsednik CIP Slovenija	Občina Krško	Franc Bogovič Ana Somrak
g. Stane Preskar, Lokalno partnerstvo Brežice, podpredsednik CIP Slovenija	Lokalno partnerstvo Brežice	Stane Preskar
KS Globoko	Lokalno partnerstvo Brežice	Hrvoje Oršanič
g. Ivan Polajžar	Lokalno partnerstvo Brežice	Ivan Polajžar
G. Stane Radanovič	Lokalno partnerstvo Brežice	Stane Radanovič
g. Branko Brečko	Lokalno partnerstvo Brežice	Branko Brečko
ga. Metka Resnik	Občina Krško	
ga. Klavdija Žibert, tajništvo	Lokalno partnerstvo Krško	Klavdija Žibert

Lokalno partnerstvo Krško		
Ga. Simona Lubšina	Občina Krško	
g. Matej Drobnič	Lokalno partnerstvo Krško	Matej Drobnič
g. Anton Mustar	Lokalno partnerstvo Krško	Aleš Zajc
g. Bojan Petan	Lokalno partnerstvo Krško	Bojan Petan
g. Andreas Repše	Lokalno partnerstvo Krško	Andreas Repše
g. Janko Hrovat	Lokalno partnerstvo Krško	Janko Hrovat
g. Janko Strašek, direktor	Sklad za razgradnjo NEK	
ga. Milena Marega, direktorica	REC	Milena Marega
Ga. Marjeta Benčina	Focus	
ga. Tina Divjak	PIC	
g. Primož Šporar	PIC	Senka Vrbica
g. Karel Lipič	ZEG	Petra Holc Janez Matos
Ga. Smiljana Jurečič	ZEG	Smiljana Jurečič
Dr. Boštjan Končar	DJS	
prof. dr. Drago Kos	Univerza v Ljubljani	Drago Kos
prof. dr. Marko Polič	Univerza v Ljubljani	Marko Polič
g. Stephane Baude	Mutadis	Stephane Baude
g. Gilles Hériard Dubreuil	Mutadis	Gilles Hériard Dubreuil
g. Sylvain Lavelle	Mutadis	Sylvain Lavelle
g. Stephen Haraldsen		Stephen Haraldsen
g. Vladislav Krošelj, direktor	ARAO	Vladislav Krošelj
dr. Metka Kralj	ARAO	Metka Kralj
ga. Marija Fabjan	ARAO	Marija Fabjan
ga. Irena Daris	ARAO	Irena Daris
ga. Martina Pibernik	ARAO	Martina Pibernik
mag. Nadja Železnik, nacionalni koordinator	ARAO	Nadja Železnik

Dodatek 6: Vprašalnik za fokus skupine o LP

Vrsta vprašanja	Vprašanje
otvoritveno	1. Prosim, če se predstavite in poveste kako dolgo ste že vključeni v lokalno partnerstvo in koga predstavljate?
uvodno	2. Kako ste zvedeli za lokalno partnerstvo? Od znancev prijateljev, iz medijev, z uradnim dopisom ob ustanovitvi?
prehodno	3. Pomislite na čas, ko ste se začeli ukvarjati z lokalnim partnerstvom. Kakšni so bili vaši prvi vtisi? Kako ste na začetku ocenjevali to zamisel? 4. Kaj menite o procesu vzpostavljanja lokalnih partnerstev: odprtost, demokratičnost, reprezentativnost? Kolikšno zaupanje uživa LP med prebivalci? Ali domačini sploh vedo za obstoj LP 5. Cilji LP: transparentnost, enakopravna pravična obravnava vseh interesov, interesnih skupin, tj. predvsem metodološki, ali neposredno ciljno usmerjeni v doseganje večje sprejemljivosti odlagališča? 6. Ali so bili seznanjeni z z izkušnjami drugod, (Belgija), ali je bila narejena primerjava, ...
ključno	7. Kaj vam je bilo všeč in je dobro delovalo pri delu lokalnega partnerstva? Formalno – neformalna struktura oz. način delovanja, morebitne razlike med formalnim in dejanskim delovanjem, dejanski vpliv na razpravo in še bolj na potek procesa iskanja odlagališča; ne/zaupanje v dobronamernost vseh sodelujočih, vloga medijev: podporna, moteča, ne/konstruktivna, ... 8. Ali so bile razprave vsebinske, ali predvsem proceduralne, 9. Ali so vsi sodelujoči lahko kompetentno sodelovali v delovanju LP? 10. Ali se je zaradi lokalnega partnerstva karkoli spremenilo v procesu izbiranja lokacije odlagališča NSRAO? Kaj in kako? 11. Kaj menite, katere so glavne težave pri (delovanju LP?) umeščanju odlagališča NSRAO v Sloveniji in v vašem kraju?
	12. Predlogi za delovanje v prihodnje: ukiniti, ohraniti v taki obliki kot dosedaj, ohraniti, vendar spremeniti, kako, združiti krško in brežiško LP,
zaključno	13. Če bi imeli možnost, da povsem po svoje oblikujete proces umeščanja odlagališča, kaj bi predlagali? Ali je še kaj, kar bi želeli povedati, pa še niste imeli priložnosti?

Dodatek 7: Seznam vabljenih in prisotnih na peti delavnici Nacionalne skupine deležnikov Slovenije, 8.10.2009, Ljubljana

Vabljeni	Ustanova	Prisotni
dr. Andrej Stritar, direktor	Uprava RS za jedrsko varnost	Nuša Majhenc,
dr. Mitja Pavliha, direktor	MOP, Direktorat za prostor	Mag. Lenča Helena Šolar
ga. Ana Vidmar	MOP, Direktorat za prostor	Ana Vidmar
ga. Barbara Radovan	MOP, Direktorat za prostor	Barbara Perovič
Dr. Samo Kopač, v.d. generalni direktor	MOP, Direktorat za okolje	
ga. Mateja Klinar	MG, Služba za kohezijsko politiko	
ga. Vesna Kolar-Planinšič	MOP, Direktorat za okolje	Dr. Barbara Breznik
Mag. Janez Kopač, v.d. generalni direktor	MG, Direktorat za energijo	
Mag. Milena Černilogar Radež	MG, Direktorat za energijo	Milena Černilogar Radež
g. Martina Ocepek	Varuh človekovih pravic RS	
g. Martin Novšak, direktor	Gen energija	
mag. Jože Špiler	Gen energija	
g. Stane Rožman, predsednik uprave	Nuklearna elektrarna Krško	
g. Ivan Špiler	Nuklearna elektrarna Krško	Darinka Kordelc
Ga. Ida Novak-Jerele	Nuklearna elektrarna Krško	Ida Novak-Jerele
g. Ivan Molan, župan	Občina Brežice	
g. Primož Zupančič, župan	Občina Dol pri Ljubljani	Primož Zupančič
g. Jože Virant	Dol pri Ljubljani	
Ga. Marija Zajec	Dol pri Ljubljani	
ga. Anica Valentinčič	LP Dol pri Ljubljani	Angelca Škrajnar
dr. Dejan Žiher	LP Dol pri Ljubljani	
g. Rok Prevc	LP Dol pri Ljubljani	Rok Prevc
Mag. Marjan Bat	LP Dol pri Ljubljani	
g. Aleksander Denzič	LP Brežice	
g. Branko Blaževič	Občina Brežice	
g. Franc Bogovič, župan in predsednik CIP Slovenija	Občina Krško	
g. Stane Preskar, Lokalno partnerstvo Brežice, podpredsednik CIP Slovenija	Lokalno partnerstvo Brežice	Stane Preskar
KS Globoko	Lokalno partnerstvo Brežice	
g. Ivan Polajžar	Lokalno partnerstvo Brežice	Ivan Polajžar
G. Stane Radanovič	Lokalno partnerstvo Brežice	Stane Radanovič
g. Branko Brečko	Lokalno partnerstvo Brežice	Branko Brečko
ga. Metka Resnik	Občina Krško	
ga. Klavdija Žibert, tajništvo Lokalno partnerstvo Krško	Lokalno partnerstvo Krško	Klavdija Žibert

Ga. Simona Lubšina	Občina Krško	
g. Matej Drobnič	Lokalno partnerstvo Krško	
g. Anton Mustar	Lokalno partnerstvo Krško	Andrej Škrabec
g. Bojan Petan	Lokalno partnerstvo Krško	Bojan Petan
g. Andreas Repše	Lokalno partnerstvo Krško	Andreas Repše
g. Janko Hrovat	Lokalno partnerstvo Krško	Roman Klinec
g. Janko Strašek, direktor	Sklad za razgradnjo NEK	
ga. Milena Marega , direktorica	REC	Milena Marega
Ga. Marjeta Benčina	Focus	
ga. Tina Divjak	PIC	
g. Primož Šporar	PIC	
g. Karel Lipič	ZEG	Emilija Skrt Karel Lipič
Ga. Smiljana Jurečič	ZEG	
Dr. Boštjan Končar	DJS	
prof. dr. Drago Kos	Univerza v Ljubljani	Drago Kos
prof. dr. Marko Polič	Univerza v Ljubljani	
	Consensus	Mag. Mojca Drevenšek
	Računsko sodišče RS	Klementina Zapušek
	Energetika net	Martina Budal
g. Phil Richardson	Galson Sciences	Phil Richardson
g. Gilles Hériard Dubreuil	Mutadis	Gilles Hériard Dubreuil
g. Vladislav Krošelj, direktor	ARAO	
dr. Metka Kralj	ARAO	Metka Kralj
ga. Marija Fabjan	ARAO	
ga. Irena Daris	ARAO	Irena Daris
ga. Martina Pibernik	ARAO	Martina Pibernik
mag. Nadja Železnik, nacionalni koordinator	ARAO	Nadja Železnik